

**Technikum Nr 2 im. gen. Mieczysława Smorawińskiego
w Zespole Szkół Ekonomicznych w Kaliszu**

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych – kształcenie ogólnokształcące

Przedmiot: Język polski

Klasa: I

Zakres podstawowy i rozszerzony

III etap edukacyjny na podbudowie wymagań dla szkoły podstawowej

Opracowanie na podstawie materiałów wydawnictwa Stentor

Wymagania do poszczególnych działów programowych zostały opracowane w oparciu o realizowany program nauczania Wydawnictwa Stentor.

Tematy, tytuły i inne elementy planu zapisane na podświetlonym tle odnoszą się do lektur uzupełniających i związanych z nimi wymagań. Zgodnie z podstawą programową, w każdej klasie poznawana jest co najmniej jedna pozycja książkowa z lektur uzupełniających.

Wymagania oznaczone gwiazdką odnoszą się do nauczania w zakresie rozszerzonym.

Klasa 1 cz.1

Dział programowy Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe (oceny: dopuszczający i dostateczny)	Wymagania ponadpodstawowe (oceny: dobry i bardzo dobry)	Wymagania ponadpodstawowe (ocena celująca)
STAROŻYTNOŚĆ. GRECJA I RZYM UCZEŃ:			
Antyk – czyli korzenie naszej kultury. Mityczne początki literatury.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej i rzymskiej – krótko przedstawia starożytność jako epokę stanowiącą fundament kultury europejskiej – rozumie podstawy periodyzacji literatury (przyporządkowuje wybrane utwory do okresów, np. starożytność, renesans, oświecenie, romantyzm) – rozróżnia gatunki epickie, liryczne i dramatyczne (odwołując się do utworów poznanych w szkole podstawowej i ponadpodstawowej) – wskazuje greckie korzenie współczesnie funkcjonującego słownictwa (na wybranych przykładach) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, jak rozwijała się literatura starożytnej Grecji i Rzymu („mityczne” początki, periodyzacja) – wyjaśnia, czym były okres klasyczny kultury greckiej i złoty okres kultury rzymskiej – wyjaśnia antyczną etymologię pojęć: <i>literatura, poezja, epos, dramat, liryka</i> – wymienia i charakteryzuje ważniejsze gatunki liryczne powstałe w starożytności (np. hymn, tren, elegia, oda) – dostrzega antyczne korzenie rodzajów literackich: epiki, liryki i dramatu – przedstawia najważniejsze osiągnięcia kultury rzymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje teksty kultury nawiązujące do starożytności, - wyjaśnia pojęcie <i>kalokagatia</i>, - charakteryzuje przykłady współczesnych dzieł sztuki nawiązujących do antyku
1. Opowieści o bogach i bohaterach – starożytne eposy. Eposy Homera. Cechy i funkcje stylu epickiego. Starogrecki ideał człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i>; potrafi je usytuować w całości utworów – określa tematykę i problematykę <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i> – wskazuje główne wydarzenia i bohaterów każdego z eposów – charakteryzuje Achilleusa, Hektora i Odysuseusza – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego eposów Homera 	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza mity greckie związane z <i>Iliadą</i> i <i>*Odyseją</i>; interpretuje je, wskazując *archetypy i toposy – szerzej charakteryzuje najważniejszych bohaterów wojny trojańskiej, rozpoznając w nich ideał starogreckiego wojownika – wskazuje związek starożytnej eschatologii z motywami decyzji i czynów bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia związki frazeologiczne mające swoje źródło w micie o wojnie trojańskiej, wyjaśnia ich pochodzenie i znaczenie, - podejmuje dyskusję na temat wartości artystycznej filmu

<p>(fragmety <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i> Homera).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje najważniejsze motywy i topoty obecne w <i>Iliadzie</i> i <i>*Odysei</i> - wymienia najważniejsze cechy starożytnego eposu (patos, podniosłość stylu, dwupłaszczyznowość świata przedstawionego, sposób prowadzenia narracji) – odnosi je do <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i> - krótko wyjaśnia pojęcia i terminy: heros, epos starożytny, inwokacja, patos, heksametr - wykorzystuje w interpretacji eposów potrzebne konteksty (kulturowy, historyczny, mitologiczny, egzystencjalny) - rozpoznaje w tekście literackim patos - wskazuje słownictwo i środki stylistyczne charakterystyczne dla stylu podniesłego (w tym porównania homeryckie i stałe epitety) - na podstawie znanych fragmentów przedstawia główne cechy stylu Homera (podniosłość, opisowość) - *określa cechy epickiego wiersza homeryckiego (np. brak rymów, heksametr) - *charakteryzuje narratora eposu, wiążąc go z postaciami starożytnych aoidów - lokalizuje w czasie powstanie eposów oraz ukazane w nich wydarzenia - omawia wybrane dzieła sztuki związane z treścią <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i>; dostrzega żywotność motywów homeryckich w dziełach późniejszych epok - na podstawie eposu *(ów) wskazuje wartości ważne dla starożytnych Greków - charakteryzuje starogrecki ideał rycerza-herosa (jako harmonijne połączenie cech moralnych i fizycznych: piękna ciała i duszy) - trafnie stosuje w wypowiedziach w różnych znaczeniach pojęcia: heros, heroizm, heroiczny - wyjaśnia swoimi słowami pojęcia: etyczny, estetyczny, podaje właściwe przykłady - zabiera głos w dyskusji na temat, czy starożytne ideały mogą być cenne dla współczesnego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie znajduje informacje o badaniach archeologicznych związanych z okresem „heroicznym” starożytnej Grecji - charakteryzuje epos starożytny jako gatunek literacki - wyjaśnia szerzej pojęcia i terminy: heros, inwokacja, heksametr, *iloczas, *stopa metryczna, patos, aoida - charakteryzuje właściwości stylu Homerowego, dokonując analizy stylistycznej wskazanego fragmentu - *charakteryzuje styl Homerowy w pogłębiony sposób (np. zauważa brak „drugiego planu” wydarzeń) - wie, kim był Homer; przywołuje legendy związane z jego postacią - na podstawie ilustracji zamieszczonych w podręczniku wskazuje związki sztuki starogreckiej z eposem Homera - dostrzega żywotność motywów homeryckich w kulturze europejskiej, określa ich funkcje w dziełach późniejszych epok - wyjaśnia, dlaczego eposy Homera uważa się za początki literatury - ocenia postępowanie herosów i bogów opisane w <i>Iliadzie</i> z różnych punktów widzenia (w kontekście epoki oraz ze współczesnego punktu widzenia); - *wyjaśnia pojęcie: „<i>kalos kagathos</i>”; - podaje różne przykłady greckiego umiłowania piękna - *odwołując się do różnych tekstów kultury (książek, filmów, obrazów), określa znaczenie starożytnych ideałów piękna dla człowieka współczesnego - rozpoznaje nawiązania do tradycji antycznej w kulturze współczesnej - buduje dłuższą wypowiedź argumentacyjną (ustną i pisemną) na temat wartości ideałów starożytnych dla współczesnego człowieka; 	
--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje tekst naukowy i wykorzystuje zawarte w nim informacje do interpretacji fragmentów <i>Iliady</i> i <i>*Odysei</i> 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia swoje sądy, odwołując się do różnych tekstów kultury 	
<ul style="list-style-type: none"> * <i>Eneida</i> Wergiliusza 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje o Wergiliuszu i jego utworach – *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Eneidy</i>; potrafi je usytuować w całości utworów – *określa tematykę i problematykę utworu, wskazuje główne wydarzenia i bohaterów – *przedstawia cechy <i>Eneidy</i> jako starożytnego eposu – *wskazuje rangę i ideowe znaczenie <i>Eneidy</i> w kulturze starożytnego Rzymu – *w losach Eneasza dostrzega nawiązania do <i>Odysei</i> i <i>Iliady</i> – *interpretuje potrzebne konteksty (kulturowy, religijny, historyczny, polityczny itp.) – wyjaśnia pojęcia: mecenas, mecenat, złoty wiek itp. – *charakteryzuje przedstawioną w <i>Eneidzie</i> krainę zmarłych 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie porównania <i>Eneidy</i> z <i>Odyseją</i> i <i>Iliadą</i> określa, na czym polegała ciągłość tradycji świata antycznego – *porównuje funkcje inwokacji w poznanych eposach starożytnych – *wskazuje rangę i ideowe znaczenie <i>Eneidy</i> w kulturze europejskiej; odnosi się do nawiązujących do niej dzieł sztuki – *wyjaśnia znaczenie wybranych cytatów z <i>Eneidy</i> – *wskazuje środki artystyczne i językowe, za pomocą których Wergiliusz charakteryzuje krainę zmarłych 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje próbę opowiedzenia wybranej historii mitologicznej z punktu widzenia boahtera
<ul style="list-style-type: none"> 2. Mit i literatura. Mity genezyjskie. Bogowie i herosi. Funkcje mitów w kulturze. Różne sposoby odczytywania mitów. 	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza, opowiada ważniejsze mity greckie i *rzymskie – wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Mitologii</i> Jana Parandowskiego (odpowiednio: <i>Część I Grecja</i>, *Część II Rzym) – przedstawia i charakteryzuje postacie ważniejszych bogów i herosów greckich i *rzymskich – wyjaśnia terminy: <i>mit</i>, <i>topos</i>, <i>*archetyp</i>, <i>sacrum</i> i <i>profanum</i> – *wyjaśnia, co to znaczy, że mity dotyczą sfery <i>sacrum</i> – wyjaśnia, na czym polegają funkcje mitów: kulturotwórcza, poznawcza, światopoglądowa – podaje przykłady mitów kosmogonicznych, antropogenicznych, teogonicznych, rodowych – na podstawie poznanych mitów wskazuje podstawowe motywy, toposy i *archetypy ważne dla kultury europejskiej (np. topos labiryntu, wędrowni, arkadii, archetyp władcy, 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje poznane mity, analizując ich warstwę symboliczną – w sposób pogłębiony wyjaśnia, czym jest mit i *jaką rolę odgrywał w społecznościach dawnych oraz jaką odgrywa dziś – przedstawia funkcjonowanie motywów mitycznych w kulturze europejskiej (na wybranych przykładach) – *na podstawie przykładów związanych z mitologią grecką dowodzi, że tradycja śródziemnomorska jest ważnym źródłem kultury europejskiej – *analizuje strukturę czytanej eseju Zygmunta Kubiaka: odczytuje zawarte w nim sensy, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu – *na przykładzie znanych mitologizmów przedstawia właściwości języka jako nośnika i przekaźnika treści kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega symboliczny charakter mitów, - poddaje refleksji relacje między bogami a ludźmi w mitologii greckiej,

	<p>zdobywcy, wojownika, matki, góry i dołu, motyw prometejski...)</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa wartości ważne dla starożytnych, które wpisane są w opowieści mityczne – wskazuje mitologizmy utrwalone w naszym języku i wyjaśnia ich znaczenie – wskazuje różnego typu nawiązania do mitów greckich w dziełach literatury i innych sztuk pochodzących z epok późniejszych – czyta ze zrozumieniem fragment eseju Zygmunta Kubiaka z tomu <i>Brewiarz Europejczyka</i>; znajduje w nim potrzebne informacje, przetwarza je i wykorzystuje w tekście własnym – analizuje strukturę tekstu Zygmunta Kubiaka: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu i argumentację – na wybranych przykładach wskazuje różne płaszczyzny interpretacji mitu (np. dosłowną, religijną, symboliczną, światopoglądową itp.) 		
<p>3. Miłośnicy mądrości i mówcy.</p> <p>Wielcy filozofowie świata starożytnego. Antyczne szkoły filozoficzne. Sokrates, Platon i demokracja ateńska. Retoryka i mistrzowie starożytnej wymowy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest filozofia (przedstawia jej definicję), wymienia główne dyscypliny filozoficzne – wyjaśnia, kim byli: Tales z Miletu, Pitagoras, Heraklit, Sokrates, Platon, Arystoteles, Diogenes, Zenon z Kition, Epikur, Seneka i Marek Aureliusz, krótko charakteryzuje najważniejsze założenia ich filozofii – *wie, kim byli sofisci – prezentuje główne szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu – w swoich wypowiedziach poprawnie używa terminów: platonicy, idealizm platoński, stoicy, epikurejczycy, *sofisci, cynicy, sceptycy (oraz wyrazów pokrewnych); redaguje definicje – *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Państwa Platona</i> – *szerzej przedstawia postacie Sokratesa i Platona, ich poglądy filozoficzne oraz stosunek do demokracji ateńskiej – *wyjaśnia, na czym polegała metoda nauczania Sokratesa 	<ul style="list-style-type: none"> – szerzej przedstawia szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu – *wskazuje zbieżne i przeciwstawne poglądy różnych szkół filozoficznych starożytnej Grecji – *przycyta i wyjaśnia wybrane sentencje starożytnych filozofów – określa znaczenie dialogu (dyskusji) w dochodzeniu do wiedzy i prawdy – *interpretuje znaczenie dialogu jako formy gatunkowej, w której Platon przedstawił swoje poglądy – *wskazuje artystyczne cechy dialogu (jako gatunku literackiego) – znajduje potrzebne informacje w samodzielnie znalezionych źródłach; korzysta z zasobów bibliotecznych – zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i zapisów elektronicznych – *szerzej objaśnia zasady sztuki retorycznej, podając przykłady 	<p>- wyjaśnia, na czym polega przełomowy charakter działalności Sokratesa i omówić jego metodę filozoficzną</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - *interpretuje czytane fragmenty <i>Państwa</i> jako wyraz rozczarowania demokracją ateńską - *przedstawia motyw jaskini platońskiej jako sposób zobrazowania poglądów na idee - korzysta ze słowników i leksykonów, wykorzystuje zawarte w nich informacje w wypowiedziach własnych - wyjaśnia, czym była i jest retoryka - wyjaśnia, czym starożytna retoryka różniła się od filozofii - przedstawia rangę mówcy w starożytnej kulturze - *czyta ze zrozumieniem fragmenty <i>Retoryki</i> Arystotelesa; wskazuje zawarte w nich tezy i argumenty - *wymienia działy klasycznej retoryki (inwencja, kompozycja, stylistyka, pamięć, akcja) oraz podstawowe zasady sztuki retorycznej - wie, jaka powinna być kompozycja mowy (zgodna z zasadami antycznymi) - wskazuje ważniejsze typy argumentów; rozróżnia argumenty merytoryczne i niemerytoryczne - rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych - czyta ze zrozumieniem fragment literatury naukowej nt. retoryki - uczestniczy w dyskusji związanej z filozofią starożytną; formułuje tezy i argumenty przy pomocy odpowiednich konstrukcji składniowych 	<ul style="list-style-type: none"> - *wymienia starożytnych mistrzów sztuki retorycznej (Demostenes, Cyncero, Aleksander Macedoński), podaje podstawowe informacje na ich temat - nazywa niektóre rodzaje argumentów pozamerytorycznych (np. odwołujące się „do kija”, litości, niewiedzy, autorytetu, <i>ad personam</i>) - na podstawie fragmentu literatury naukowej przedstawia różne definicje retoryki - analizuje strukturę tekstu naukowego, (wskazuje charakterystyczne środki językowe) - buduje wypowiedź argumentacyjną, stosując zasadę kompozycyjną (teza – argumenty) i używając różnych rodzajów argumentów 	
<p>4. Tragedia i teatr grecki.</p> <p>Budowa tragedii antycznej.</p> <p>Obraz ludzkiego losu ukazany w tragedii greckiej.</p> <p>Komedia starożytna.</p> <p>Geneza teatru starogreckiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Antygony</i> Sofoklesa - streszcza, opowiada utwór, przedstawia przebieg ukazanych w nim wydarzeń - wskazuje i ocenia motywy decyzji bohaterów - na podstawie <i>Antygony</i> i mitów tebańskich przedstawia antyczną wizję ludzkiego losu (określa rolę przeznaczenia) - wyjaśnia, na czym polega tragiczna sytuacja, w jakiej znaleźli się bohaterowie - przedstawia antyczną koncepcję tragizmu - *wyjaśnia, na czym polega konflikt tragiczny w <i>Antygonie</i> na różnych płaszczyznach (np. 	<ul style="list-style-type: none"> - nazywa i analizuje wartości, których bronią bohaterowie <i>Antygony</i> - wyjaśnia terminy: wina tragiczna – (*<i>hamartia</i>), tragiczne zbłądzenie, katastrofa, odwołując się do losów bohaterów tragedii (redaguje definicje) - *wyjaśniając, czym był tragizm w dramacie antycznym, odwołuje się do przeczytanych fragmentów literatury naukowej - przy pomocy słowników precyzuje znaczenie wyrazów: <i>tragiczny</i>, <i>dramatyczny</i> - * wyjaśnia, jak starożytni rozumieli naśladowczy charakter sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje, jaką funkcję pełnił teatr w starożytnej Grecji, a jaką pełni współcześnie, - analizuje koncepcję człowieka i losu w świecie starożytnych Greków, - analizuje styl utworu

	<p>boskie – ludzkie, jednostka – społeczeństwo, uczucie – rozum)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (np. mitologiczny, egzystencjalny, kulturowy) – w swoich wypowiedziach poprawnie używa terminów: <i>wina tragiczna, konflikt tragiczny, wybór tragiczny</i> – *wykazuje się znajomością fragmentu <i>Poetyki</i> Arystotelesa, krótko prezentuje charakter dzieła – na przykładzie <i>Antyfony</i> przedstawia budowę tragedii antycznej, wskazując najważniejsze jej elementy – wyjaśnia rolę chóru (odwołując się do konkretnych fragmentów utworu) – wyjaśnia, na czym polegała koncepcja trzech jedności tragedii antycznej, – wskazuje inne zasady rządzące budową tragedii antycznej (np. nie więcej niż trzech aktorów na scenie, „ozdobny” język itp.) – *wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Chmur</i> Arystofanesa; przedstawia tematykę i problematykę dzieła, charakteryzuje bohaterów – *analizuje scenę sporu Fejdippidesa i Strepsjadesa, rozpoznając w nim różne rodzaje argumentów wyróżnianych przez starożytnych – *na podstawie <i>Chmur</i> przedstawia budowę starogreckiej komedii – *interpretuje komedię, wykorzystując potrzebne konteksty (np. historyczny) – *wyjaśnia, czym była ironia retoryczna – przedstawia genezę dramatu antycznego – opowiada o wyglądzie i funkcji amfiteatru greckiego, strojach aktorów itp. – wymienia najważniejszych twórców tragedii greckiej – określa wpływ starożytnego teatru na rozwój sztuki teatralnej – *na podstawie wybranych dzieł (rzeźby, budowle) przedstawia główne cechy sztuki greckiej okresu klasycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia znaczenie terminu „poetyka” – opisuje budowę tragedii antycznej, używając określeń: <i>epeisodion, stasimon, prologos, parodos, eksodos, epilogos, katastrofa, perypetia</i> itp. – wyjaśnia powyższe pojęcia i odnosi do fragmentów znanego utworu – *podaje informacje o Arystofanesie oraz okolicznościach powstania jego komedii – *wyjaśnia pojęcia <i>agon, parabaza</i> – *w scenie <i>Agonu</i> rozpoznaje elementy erystyczne – *porównuje sposób przedstawienia Sokratesa przez Arystofanesa i przez Platona; wykorzystuje w tym celu informacje – *objaśnia termin <i>logos</i>, podając jego różne znaczenia; odnajduje jego obecność we współczesnym słownictwie – posługując się samodzielnie znalezionymi materiałami, wygłasza referat na temat genezy i znaczenia teatru w starożytnej Grecji – szuka literatury przydatnej do opracowania zagadnienia; samodzielnie zbiera i selekcjonuje przydatne informacje z encyklopedii, leksykonów, internetu itp. – *wskazuje religijną rolę teatru w starożytnej Grecji i jego społeczne uwarunkowania (demokracja ateńska) 	
5. Horacy na tle liryki starożytnej.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem wybranych utworów Horacego	– interpretuje czytane wiersze Horacego	– wskazuje i omawia topos <i>exegi monumentum</i> obecny w innych tekstach kultury,

	<ul style="list-style-type: none"> – czyta wiersze Horacego głośno, wyraźnie, z właściwą intonacją – określa temat, nastrój, charakter czytanych wierszy, wskazuje i wyjaśnia główne ich motywy – swoimi słowami przedstawia filozoficzną i egzystencjalną problematykę wierszy Horacego, wskazuje motywy stoickie i epikurejskie – dostrzega i komentuje motywy i toposy ważne dla twórczości Horacego (<i>exegi monumentum i non omnis moriar</i>; arkadia, śmierć, przemijanie) określa ich funkcje w wierszach – interpretuje wiersze Horacego, wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, literacki, filozoficzny) – charakteryzuje budowę czytanych utworów, *wyjaśniając, na czym polega jej klasyczny charakter – *wyjaśnia, na czym polegają uniwersalne wartości utworów Horacego – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy na temat poezji Horacego i wykorzystuje zawarte w nim informacje 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia własną propozycję odczytania wybranego utworu Horacego, wskazując w tekście miejsca stanowiące argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej – *krótko streszcza poglądy Horacego na sztukę – *wyjaśnia, jaką postawę artystyczną określa się mianem klasycyzmu – na podstawie czytanych wierszy określa, jaka była w starożytności pozycja artysty – *wyjaśnia znaczenie motywu <i>exegi monumentum</i>, odwołując się do wiersza Horacego i innych utworów (na podstawie samodzielnie znalezionych informacji) – wyjaśnia znaczenie słynnych Horacjańskich sentencji (*przytacza kilka z nich) – *w swoich wypowiedziach na temat literatury (i życia) trafnie przytacza niektóre sentencje Horacjańskie 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie utworów przedstawia założenia filozofii Horacego
	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jakim gatunkiem była pieśń w poezji starożytnej i jaki był jej związek z muzyką (śpiewem) – wskazuje podstawowe wyznaczniki liryki jako rodzaju literackiego – podaje przykłady gatunków lirycznych – syntetycznie przedstawia postacie najważniejszych poetów starożytności (Tyrteusza, Safony, Anakreonta, Symonidesa, Teokryta, Wergiliusza, Owidiusza) – wymienia podstawowe gatunki poetyckie wywodzące się z antyku (m.in. pieśń, hymn, tren, elegia, sielanka, satyra...) – wyjaśnia pojęcia: <i>plejada, poezja tyrtejska, elegia, hymn, epigramat, epitafium, anakreontyk, erotyk, sielanka, idylla</i> – wyjaśnia, czym jest topos Arkadii i jakie jest jego pochodzenie 	<ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia pierwotne znaczenie pojęcia <i>liryka</i> i jego źródło – poprawnie stosuje w zdaniach przymiotniki: <i>liryczny, klasyczny</i> w różnych znaczeniach – redaguje hasła encyklopedyczne na temat poetów starożytnych – podaje przykłady poezji tyrtejskiej w literaturze różnych epok – *definiuje pojęcia: <i>plejada, poezja tyrtejska, elegia, hymn, epigramat, epitafium, anakreontyk, erotyk, sielanka, idylla</i> 	

STAROŻYTNOŚĆ. ŚWIAT BIBLIJ

UCZEŃ:

<p>Biblia – księga nad księgami. Ogólne wiadomości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe wiadomości na temat Biblii (pochodzenie, budowa, Stary i Nowy Testament, księgi biblijne, gatunki biblijne, języki Biblii, Pięcioksiąg Mojżeszowy, rozdziały i wersety) – *wyjaśnia znaczenie nazw i pojęć związanych z tradycją judaistyczną (np. Tora, Arka Przymierza, diaspora, świątynia Salomona itp.) – wymienia najważniejsze księgi, postacie, motywy i toposy Starego Testamentu (np. Kain i Abel, Abraham, Izaak i Jakub, Noe, Salomon i Dawid, prorocy, wieża Babel, potop) – przedstawia treść Nowego Testamentu, wymieniając jego główne części (Ewangelie, Dzieje apostołskie, Listy apostołskie, Apokalipsa św. Jana) – *wskazuje znane archetypy biblijne – wyjaśnia, na czym polega religijna i kulturowa rola Biblii – wymienia sposoby odczytywania Biblii (jako księgi świętej, jako dzieła zawierającego sens moralny, jako tekstu kultury) – poprawnie używa pojęć: politeizm, monoteizm, topos, *archetyp – zna, rozumie i poprawnie stosuje podstawowe biblizmy funkcjonujące we współczesnej polszczyźnie – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów Biblii poznanych w szkole podstawowej – komentuje obecność motywów biblijnych w dziełach pochodzących z różnych epok (np. w malarstwie, poezji współczesnej) – *interpretuje sposoby ukazania motywów biblijnych w literaturze i sztuce różnych wieków (na wybranych przykładach)	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje powiązania Biblii z historią Izraela – wyjaśnia etymologiczne znaczenie nazwy Biblia – szerzej przedstawia znane postacie i motywy biblijne – wymienia najważniejsze gatunki biblijne – przedstawia Biblię jako księgę świętą chrześcijaństwa i judaizmu – wymienia najważniejsze przekłady Biblii – podaje przykładowe przejawy funkcjonowania tradycji biblijnej w literaturze i sztuce różnych epok – podaje wybrane sentencje i przysłowia oraz *znane cytaty wywodzące się z Biblii – *objaśnia kulturowe konteksty motywów biblijnych – *wyjaśnia, na czym polega kulturotwórcza rola Biblii – przedstawia Biblię jako jedno z podstawowych źródeł duchowości oraz ładu moralnego cywilizacji europejskiej – poszukuje własnej odpowiedzi na pytanie, dlaczego twórcy różnych epok sięgają do postaci i motywów biblijnych – buduje dłuższą, spójną wypowiedź argumentacyjną o przemyślanej kompozycji – przedstawia propozycję interpretacji wiersza Z. Herberta <i>Książka</i>, wskazując w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej	<p>-wypowiada się na temat funkcjonowania języka Biblii w życiu codziennym i w literaturze</p>
---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje kontekst biblijny do odczytania wiersza Z. Herberta <i>Książka</i> – *rozpoznaje literackie aluzje do Biblii i określa ich funkcję – w swoich wypowiedziach formułuje tezy i argumenty przy pomocy właściwych konstrukcji składniowych – buduje wypowiedź w sposób świadomy, z uwzględnieniem jej celu i adresata 		
1. Dzieło stworzenia.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów Księgi Genesis – wyjaśnia znaczenie nazwy Księgi Genesis i jej polskich odpowiedników – relacjonuje, streszcza biblijny opis stworzenia świata i człowieka oraz wygnanie pierwszych rodziców z raju – odczytuje biblijny opis stworzenia świata jako hymn na cześć Wszchemogącego – charakteryzuje obraz Boga, człowieka i świata w świetle Księgi Rodzaju – wskazuje i objaśnia najważniejsze elementy symboliczne oraz toposy zawarte w czytanych fragmentach Biblii – porównuje biblijny opis stworzenia świata z kosmogonią mitologiczną – wskazuje i nazywa środki stylistyczne obecne w opisie stworzenia świata; określa ich funkcje – wykorzystuje informacje ze słowników (np. symboli) i leksykonów – czyta ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy (<i>Hymn o początku</i> Anny Świderkówny); wykorzystuje zawarte w nim informacje do interpretacji opowieści biblijnej – odczytuje sens tekstu Anny Świderkówny, główną myśl, argumenty i sposób prowadzenia wyводу 	<ul style="list-style-type: none"> – *rozpoznaje literackie formy gatunkowe, w jakich przedstawione są poznane opowieści z Księgi Genesis – *porównuje sposoby ukazania tych samych motywów biblijnych w różnych dziełach sztuki (np. <i>Wygnanie z raju</i> – Masaccia i Michała Anioła) – porównuje biblijny opis stworzenia świata z kosmogonią mitologiczną – dostrzega obecność tych samych (analogicznych) toposów w mitologii greckiej i Biblii (np. potop, raj – Arkadia) – wykorzystuje tekst A. Świderkówny w interpretacji czytanych fragmentów Księgi Genesis – analizuje strukturę tekstu A. Świderkówny: odczytuje zawarte w nim sensory, określa sposób prowadzenia wyводу – *wyjaśnia, dlaczego biblijny opis stworzenia świata trzeba czytać jak poemat, a nie jak kronikę czy opis naukowy 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiada się na temat funkcjonowania języka Biblii w życiu codziennym i w literaturze
2. Człowiek i Bóg. Księga Hioba, czyli opowieść o wielkim cierpieniu.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Księgi Psalmów, Pieśni nad pieśniami oraz wybranych przypowieści biblijnych 	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje sens opowieści o cierpieniu Hioba, *wskazując różne płaszczyzny interpretacyjne – przedstawia Hioba jako postać symboliczną, *archetyp cierpienia 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiada się na temat funkcjonowania języka Biblii w życiu codziennym i w literaturze - wskazuje podobieństwa między radami Koheleta a radami greckich filozofów,

<p>Księga Koheleta. Psalmy – modlitwa wieków. Pieśń nad pieśniami. Przypowieści Nowego Testamentu. Styl biblijny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada, streszcza, komentuje poznane fragmenty Biblii, rozpoznaje ich problematykę i tematykę; odczytuje ich sensy dosłowne i symboliczne – wyjaśnia znaczenie nazw poznawanych ksiąg biblijnych (np. Księga Koheleta) oraz podaje podstawowe informacje na ich temat (np. autorstwo, czas powstania) – rozpoznaje cechy gatunkowe poznanych fragmentów Biblii (np. opowiadanie, lamentacja, dialog, psalmy i ich rodzaje, pieśń miłosna / dialog miłosny, przypowieść) – rozpoznaje teksty mądrościowe – określa obraz Boga przedstawiony w psalmach, wskazując tworzące go środki językowe (np. porównania, epitety, symbole) – określa, jaki obraz miłości wyłania się z Biblii (*porównuje jej obraz w Starym i Nowym Testamencie) – czyta ze zrozumieniem teksty informacyjne (naukowe); wykorzystuje zawarte w nim informacje do interpretacji tekstów biblijnych – analizuje strukturę tekstów informacyjnych: odczytuje sens, określa funkcje cytatów i zastosowanych środków stylistycznych – wypowiada się na temat czytanych fragmentów i zawartych w nich myśli; formułuje tezy i argumenty przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych – tworzy samodzielne wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne (stawia tezę i dobiera argumenty, odwołując się do czytanych tekstów) – opisuje styl biblijny, wskazując charakterystyczne jego cechy i typowe środki stylistyczne w poznanych fragmentach (np. paralelizmy składniowe, symboliczność języka, rozpoczynanie zdań od spójników, przestawny szyk zdania itp.) – wskazuje charakterystyczne obrazy i symbole, odczytuje ich symboliczny sens (korzysta ze słowników i leksykonów) 	<ul style="list-style-type: none"> – *odnajduje w biblijnej historii Hioba wpływ tradycji judaistycznej – porównuje przedstawione w różnych utworach obrazy bohaterów, których dotknęło cierpienie (np. Hiob, Prometeusz, król Edyp) – interpretuje czytane fragmenty Księgi Koheleta, określa funkcję opisu natury – *wskazuje, jak w języku psalmów wyrażają się relacje między podmiotem mówiącym (człowiekiem) i adresatem (Bogiem) – interpretuje Pieśń nad pieśniami jako poemat miłosny o charakterze symbolicznym – wyjaśnia, na czym polega obrazowość stylu biblijnego – wskazuje występujące w omawianych tekstach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory itp.) i określa ich funkcje – *opisuje styl czytanych fragmentów Biblii, wskazując charakterystyczne cechy stylu biblijnego i środki stylistyczne specyficzne dla danej księgi (np. paralelizmy składniowe Księgi Koheleta, symboliczność języka Psalmów, rozpoczynanie zdań od spójników, w przypowieściach itp.) – charakteryzuje język psalmów; wskazuje i interpretuje obrazy i motywy symboliczne – *komentuje styl psalmów jako najdoskonalszy wzór tekstu modlitewnego – charakteryzuje psalm jako ponadczasowy gatunek literacki – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek biblijny i ponadczasowy – zabiera głos w dyskusji na temat problemów egzystencjalnych i filozoficznych wyłaniających się z czytanych tekstów – ujmuje swoje sądy i przemyślenia w dłuższej wypowiedzi pisemnej o przemyślanej formie 	<p>- omawia koncepcję Boga i człowieka, wyłaniającą się z psalmów</p>
---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje w czytanych fragmentach sentencje i aforyzmy; interpretuje ich sensy – odnajduje nawiązania i *aluzje biblijne w poezji współczesnej (np. w wierszu A. Kamińskiej <i>Powrót Hioba</i>); wykorzystuje je w interpretacji utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia własną propozycję odczytania wiersza A. Kamińskiej <i>Powrót Hioba</i> i uzasadnia ją – *przedstawia uniwersalny sens wątków biblijnych wykorzystanych w poezji współczesnej – dokonuje analizy i interpretacji dzieła malarskiego przedstawiającego motyw biblijny 	
<p>3. Prorocy i objawienia. Apokalipsa św. Jana – jako księga nadziei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenia słów: prorok, profeta, apokalipsa – wymienia ważniejszych proroków Starego Testamentu, identyfikuje ich w kontekście Biblii, *wskazuje (na konkretnych przykładach), jaka była ich rola – podaje podstawowe informacje na temat Apokalipsy św. Jana – wskazuje w niej cechy proroctwa – wymienia najważniejsze symbole Apokalipsy i podaje ich znaczenia (np. Baranek, siedem pieczęci, czterej jeźdźcy, Bestia, Babilon) – wskazuje najważniejsze cechy stylu Apokalipsy św. Jana (wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja), *charakteryzuje składnię języka – przedstawia apokalipsę jako biblijny gatunek literacki – czyta ze zrozumieniem tekst popularnonaukowy; znajduje w nim informacje potrzebne do zrozumienia księgi biblijnej, znajduje tezy i argumentację – wskazuje nawiązania do Apokalipsy w wierszu Cz. Miłosza <i>Piosenka o końcu świata</i> i określa ich funkcję – *porównuje różne propozycje odczytania wiersza – dostrzega nawiązania do Apokalipsy w sztuce różnych epok (np. w dziełach A. Dürera) 	<ul style="list-style-type: none"> – *syntetycznie przedstawia obraz Boga wyłaniający się z ksiąg prorockich Starego Testamentu – *wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wartość biblijnych ksiąg prorockich – interpretuje wizję końca świata zawartą w Apokalipsie św. Jana – *wskazuje różne sposoby odczytania sensu Apokalipsy św. Jana – wyjaśnia, dlaczego dla chrześcijan Apokalipsa jest księgą nadziei – analizuje styl Apokalipsy św. Jana, wskazując jego charakterystyczne cechy (ilustruje je cytatami) – dokonuje streszczenia logicznego czytanego tekstu popularnonaukowego (informacyjnego) – przedstawia propozycję interpretacji wiersza Cz. Miłosza <i>Piosenka o końcu świata</i>, wskazując w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; wnioskuje, w jakim celu poeta współczesny sięga do tradycji biblijnej – wykorzystuje w interpretacji wiersza kontekst egzystencjalny, historyczny i *polityczny (oprócz biblijnego) – *wskazuje nawiązania do Apokalipsy w utworach literackich i dziełach sztuki z różnych epok, a także w filmach, a następnie je interpretuje 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje biblijną Apokalipsę z innymi przedstawieniami końca świata, - analizuje postawy i emocje bohaterów w obliczu katastrofy
ŚREDNIOWIECZE			

UCZEŃ:

<p>Ogólne wiadomości o epoce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia średniowiecze jako epokę w kulturze (<i>ramy czasowe, podział, nazwa</i>) - wyjaśnia (w kontekście średniowiecza) pojęcia: uniwersalizm, teocentryzm - określa, czym się zajmowała filozofia średniowiecza i jakie były jej główne kierunki - *krótko charakteryzuje filozoficzną myśl średniowiecza (augustynizm i tomizm) - przedstawia rolę Kościoła i teocentryczny charakter kultury średniowiecza - wymienia główne gatunki literatury średniowiecza - charakteryzuje styl romański i gotycki w sztuce; opisuje budowę katedry romańskiej i gotyckiej - samodzielnie znajduje (np. w albumach, internecie) przykłady sztuki średniowiecza oraz opracowania wzbogacające ich interpretację - w dziełach sztuki średniowiecznej wskazuje elementy symboliczne (np. hierarchia wielkości postaci, centralna pozycja, kolory, symbolika liczb, motywy symboliczne i alegoryczne... itp.) - *opisuje i interpretuje wybrane dzieła (np. katedrę, obraz, rzeźbę) jako tekst kultury średniowiecza - wypowiada się w sposób komunikatywny, jasny, w miarę płynny, używa wybranych terminów i pojęć związanych z kulturą średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia średniowieczny system nauczania; wymienia najważniejsze uniwersytety - porównuje styl romański i gotycki (np. budowę oraz symbolikę katedry romańskiej i gotyckiej) - szerzej charakteryzuje filozofię św. Augustyna i św. Tomasza - wyjaśnia, czym była scholastyka - *potrafi zebrać potrzebne informacje, wyselekcjonować je i przetworzyć na użytek samodzielnie przygotowanego referatu na temat sztuki średniowiecza, korzysta z encyklopedii, słowników itp. - *sporządza bibliografię źródeł, z których korzystał; podaje adresy przydatnych stron internetowych - wymienia przykładowe doniosłe zabytki sztuki średniowiecznej – romańskiej i gotyckiej (polskiej i europejskiej) - wygłasza samodzielnie przygotowaną dłuższą wypowiedź (na podstawie sporządzonego planu) na temat sztuki średniowiecza - poprawnie posługuje się pojęciami: symbol, symbolika, symboliczny, symboliczność, alegoria, alegoryzm, alegoryczny - *wskazuje elementy hierarchicznego ładu w różnych sferach kultury średniowiecza (ustrój feudalny, filozofia, sztuka, nauka itd.) 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje rolę karnawału w wiekach średnich, - wskazuje przykłady wpływu sztuki średniowiecza na epoki następane
<p>I. Czas modlitwy. Średniowieczne pieśni maryjne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Bogurodzicy</i> oraz <i>Żalów Matki Boskiej pod krzyżem</i>; przedstawia ich tematykę - wygłasza <i>Bogurodnicę</i> z pamięci - parafrazuje teksty pieśni, przedstawiając je współczesną polszczyzną - wskazuje w tekstach archaizmy i objaśnia je, określa ich rodzaje - wyjaśnia termin <i>archaizm</i> - opisuje budowę pieśni, wskazując strofy, refren, powtórzenia, paralelizmy, rymy itp. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje budowę pieśni, dostrzegając elementy symboliczne - *w tekście pieśni wskazuje antytezy i paradoksy, określa ich funkcję - w tekście pieśni wskazuje (i *analizuje) archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe - *wskazuje w <i>Bogurodzicy</i> obecność motywu <i>Deesis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiada się na temat piśmiennictwa religijnego w średniowieczu , - wypowiada się na temat genezy utworu

	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje w tekstach apostrofy, określa adresatów wypowiedzi - *wskazuje najważniejsze cechy świadczące o wysokim kunszcie kompozycyjnym <i>Bogurodzicy</i> - podaje podstawowe informacje na temat każdej z pieśni (średniowieczny kult maryjny, czas powstania, przeznaczenie, funkcja, ranga w kulturze polskiej itp.) - wiąże religijny charakter pieśni z teocentryzmem epoki - *odnajduje w <i>Bogurodzicy</i> elementy średniowiecznej wizji świata (np. odzwierciedlenie hierarchicznego porządku, idea pośrednictwa) - opisuje uczucia podmiotu mówiącego w <i>Żalach Matki Boskiej pod krzyżem</i>; wskazuje środki stylistyczne i kompozycyjne eksponujące cierpienie Matki Bożej - *omawia sposoby eksponowania ludzkiego wymiaru cierpienia w pieśni i w malarstwie gotyckim - wyjaśnia terminy: <i>apokryf, pieta</i> - *wyjaśnia, dlaczego uważa się, iż <i>Lament świętokrzyski</i> może być fragmentem zaginionego widowiska pasyjnego - wskazuje widowiska pasyjne i *misteria jako formy teatru średniowiecznego - zestawia wyobrażenia Matki Bożej w każdej z pieśni z jej przedstawieniami w malarstwie epoki (odnosi odpowiednio do stylu romańskiego i gotyckiego) - wypowiadając się na temat omawianych dzieł, używa pojęć: teocentryzm, uniwersalizm, hierarchizacja, symboliczność - wypowiada się na temat omawianych dzieł, formułuje pytania i odpowiedzi, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze - czyta tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje - odnajduje w wierszu K. K. Baczyńskiego <i>Modlitwa do Bogurodzicy</i> nawiązania do <i>Bogurodzicy</i> i określa ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wyobrażenie Matki Bożej w <i>Bogurodzicy</i> i <i>Żalach Matki Boskiej pod krzyżem</i>, przedstawiając dwa różne obrazy Maryi („boski” i „ludzki”) ukazane w tych utworach - *określa funkcje apostrof w każdym z utworów - wyjaśnia, dlaczego pieśni były ważnymi gatunkami piśmiennictwa średniowiecznego (wskazuje ich związek z teocentrycznym i religijnym charakterem sztuki) - zestawia wyobrażenia Matki Bożej w każdej z pieśni z jej przedstawieniami w malarstwie epoki - *dostrzega związek wyobrażeń Matki Bożej w pieśniach ze sztuką romańską (<i>Bogurodzica</i>) i gotycką (<i>Żale Matki Boskiej pod krzyżem</i>) - *na przykładach konkretnych dzieł wyjaśnia, na czym polegała symboliczność sztuki średniowiecza - *przedstawia charakter i funkcje widowisk średniowiecznych (misteriów i widowisk pasyjnych) - zabiera głos w dyskusji na temat średniowiecza jako okresu, w którym kształtował się uniwersalizm – jednolita europejska kultura chrześcijańska (rycerska): jeden Bóg, jedna religia, jeden światopogląd, jeden język, filozofia, sztuka, powszechnie znane symbole itd. - wykorzystuje w interpretacji pieśni i dzieł sztuki średniowiecznej potrzebne konteksty (kulturowy, religijny, filozoficzny, historyczny) - rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego, analizując jego temat, styl, sposób prowadzenia wywodu - *podejmuje rozważania na temat tradycji i dziedzictwa oraz ich roli w kształtowaniu się tożsamości narodu - przedstawia własną propozycję odczytania wiersza K. K. Baczyńskiego, uzasadnia ją 	
--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje w wierszu stylizację modlitewną i określa jej funkcję 		
<p>Dzieła filozoficzne św. Augustyna i św. Tomasza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Wyznań</i> św. Augustyna i <i>Sumy teologicznej</i> św. Tomasza z Akwinu - *określa ich tematykę i problematykę - *dostrzega religijny charakter dzieł i wiąże go z teocentrycznym charakterem kultury średniowiecza - *na podstawie fragmentu <i>Wyznań</i> wskazuje cechy świata stworzonego przez Boga (według Augustyna) - *interpretuje naukę św. Augustyna jako filozofię intuicji i miłości - *interpretuje naukę św. Tomasza jako filozofię racjonalnego porządku i hierarchii - *wyjaśnia pojęcie iluminacji (oświecenia ludzkiego umysłu przez Boga), wiążąc je z teorią poznania - *przedstawia związek filozofii św. Tomasza ze średniowieczną scholastyką - *nakreśla główny zarys nauki św. Tomasza zawarty w <i>Sumie teologicznej</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - *rozpoznaje i komentuje literackie cechy <i>Wyznań</i> św. Augustyna - *przedstawia zawartą w pismach św. Augustyna koncepcję dobra i zła - *analizuje przedstawione przez św. Tomasza dowody na istnienie Boga - *analizuje strukturę czytanych tekstów (tezy, argumentacja, sposoby prowadzenia wywodu) - *na przykładzie myśli św. Augustyna i św. Tomasza określa różne sposoby pojmowania filozofii - *wskazuje antyczne źródła augustynizmu i tomizmu (idealizm Platona i ład Arystotelesowski) - *określa filozoficzne źródła chrześcijańskiej koncepcji człowieka - *na przykładach pochodzących z epoki średniowiecza wskazuje związek filozofii z innymi dziedzinami kultury 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady wpływu filozofii średniowiecza na epoki następane
<p>2. W kręgu ideałów: święci.</p> <p>Średniowieczne wzorce osobowe. Święty Aleksy – asceta. Św. Franciszek z Asyżu – pochwała stworzenia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Legandy o św. Aleksym</i> oraz <i>Kwiatków św. Franciszka z Asyżu</i> - przedstawia tematykę i problematykę utworu (-ów) - streszcza i opowiada poznane fragmenty - przedstawia dzieje świętego Aleksego i charakteryzuje jego postać - parafrazuje tekst <i>Legandy o św. Aleksym</i>, „przekłada” go na język współczesny - w tekście utworu wskazuje i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe - przedstawia wzorzec osobowy świętego ascety na przykładzie św. Aleksego - wiąże ideał ascezy z teocentryzmem i średniowieczną koncepcją człowieka - wyjaśnia pojęcia: hagiografia, legenda (żywot), asceza, asceta 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje wzorzec świętego ascety w kontekście średniowiecznej filozofii człowieka - przedstawia wzorzec kompozycyjny (schemat) średniowiecznej legendy; odnajduje go w czytanych utworach - *przedstawia różne formy ascezy średniowiecznej (np. na podstawie malarstwa przywołanego w podręczniku) - formułuje własne sądy i opinie na temat średniowiecznych wzorców ascezy, uzasadnia je, przytaczając argumenty, - *korzystając z literatury naukowej i popularnonaukowej w pogłębiony sposób przedstawia formy ascezy średniowiecznej, odwołując się do przykładów - w pieśni <i>Pochwała stworzenia...</i> odnajduje średniowieczną wizję hierarchizacji świata - opisuje obraz Boga i świata wyłaniający się z utworu Franciszka 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wzorzec ascety współczesnego ze średniowiecznym

	<ul style="list-style-type: none"> - *w żywocie świętego Aleksego wskazuje stałe elementy utworu hagiograficznego (schemat, charakterystyczne epizody) - ocenia decyzję życiową świętego Aleksego, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia; uzasadnia swoje sądy - rozpoznaje i wyjaśnia elementy symboliczne i alegoryczne w <i>Kwiatkach św. Franciszka</i> (np. dwunastu towarzyszy, nauczanie w drodze, wilk jako alegoria zła) - charakteryzuje postać św. Franciszka i jego stosunek do natury - rozpoznaje pochwalny charakter <i>Pochwały stworzenia, którą wyśpiewał św. Franciszek</i>; wskazuje w niej cechy hymnu - wymienia główne wartości wiążące się z duchowością franciszkańską, np. pokój, dobro, pokora, ubóstwo, radość i pogoda, miłość do stworzeń - wypowiada swój sąd na temat znaczenia postawy franciszkańskiej (i ideałów franciszkańskich) we współczesnym świecie - w swoich wypowiedziach używa trafnie pojęć: <i>franciszkanizm, franciszkański</i> - wykorzystuje w interpretacji utworów potrzebne konteksty (np. filozoficzny, kulturowy, historyczny, egzystencjalny) - pisze dłuższą wypowiedź (argumentacyjną) np. na temat koncepcji świętości we współczesnym świecie - tworzy plan kompozycyjny własnej wypowiedzi - odnajduje elementy postawy franciszkańskiej w malarstwie Giotto - odczytuje średniowieczne dzieła malarstwa nawiązujące do postaci ascetów oraz życia św. Franciszka; uwzględnia właściwości tworzywa i specyfikę środków artystycznych - czyta ze zrozumieniem fragmenty eseistyki naukowej, znajdując w nich informacje potrzebne do zrozumienia utworów średniowiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie literatury naukowej komentuje model świętości reprezentowany przez św. Franciszka - *charakteryzuje filozofię franciszkańską w pogłębiony sposób (na podstawie samodzielnie znalezionych źródeł) - OPISUJE DZIEŁO GIOTTA, *ODNAJDUJĄC W NIM NOWE WIDZENIE ŚWIATA W SZTUCE PÓŹNEGO ŚREDNIOWIECZA - porównuje model świętości Aleksego i Franciszka - pisze rozprawkę lub esej na temat omawianych zagadnień 	
--	--	---	--

<p>3. W kręgu ideałów: rycerze i władcy. Średniowieczne wzorce osobowe. Rycerz doskonały. Chrześcijański władca.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Pieśni o Rolandzie</i> oraz <i>Kroniki polskiej</i> Galla Anonima; przedstawia ich tematykę i problematykę - charakteryzuje Rolanda jako ideał cnót rycerskich - przedstawia okoliczności śmierci Rolanda, wskazując symboliczny (alegoryczny) charakter towarzyszących jej motywów i gestów; dostrzega idealizację bohatera - na podstawie kroniki Galla Anonima charakteryzuje idealnego władcę średniowiecznego - w opisie władców wskazuje elementy hiperbolizacji, idealizacji itp. oraz określa ich funkcje - wskazuje źródła autorytetu władcy w średniowieczu (król na obraz Boga) - określa miejsce kroniki Galla Anonima w kulturze polskiego średniowiecza, *zestawiając ją z <i>Opowieściami Okrągłego Stołu</i> i innymi cyklami rycerskimi - krótko przedstawia średniowieczne wzorce osobowe (rycerz, święty, władca), wskazuje ich wspólne cechy - wykorzystuje w interpretacji utworów potrzebne konteksty (np. historyczny, kulturowy, malarski) - dostrzega związek wzorców osobowych średniowiecza z ideałami Kościoła i teocentrycznym charakterem epoki - wykorzystuje informacje znalezione w tekście naukowym (Marii Ossowskiej) - wyjaśnia pojęcia: epika rycerska, romans rycerski, pieśń o czynach, truwerzy, historiografia, roczniki, kronika -* dostrzega stereotyp rycerza utrwalony w związkach frazeologicznych, np.: postąpić po rycersku, podjąć rękawicę - w swoich wypowiedziach posługuje się pojęciami: <i>alegoria, symboliczność, etyka rycerska; apoteoza, heroizm, sakralizacja, idealizacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje średniowieczną kulturę rycerską, przedstawiając jej wartości, ceremoniał, obyczaje itp. - przedstawia kulturę rycerską jako przejaw uniwersalizmu średniowiecznej Europy - podaje podstawowe informacje o genezie, autorstwie i funkcjach ideowych <i>Pieśni o Rolandzie</i> oraz <i>Kroniki polskiej</i> - wskazuje i interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworów - wymienia najśłynniejsze cykle opowieści rycerskich średniowiecza i *krótko je omawia - wyjaśnia ideę Okrągłego Stołu oraz symbolikę Graala -*szerzej omawia gatunki średniowiecznej historiografii (pieśni o czynach, kroniki, romanse rycerskie) - przedstawia kronikę jako gatunek średniowiecznej historiografii - *wymienia najwybitniejszych polskich kronikarzy średniowiecznych i określa charakter ich dzieł - określa rolę historiografii w kulturze średniowiecza - porównuje wzorzec osobowy rycerza z ideałem starogreckiego herosa - porównuje sposób ukazania ideałów rycerskich w literaturze i malarstwie średniowiecza - wymienia charakterystyczne środki wyrazu filmowego i określa ich funkcje (powtórzenie wiadomości ze szkoły podstawowej) - w dyskusji na temat filmu wykorzystuje wiadomości o warsztacie pracy reżysera filmowego - korzysta z samodzielnie znalezionych materiałów, by pogłębić wiedzę na temat omawianych zagadnień 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje wzorzec wojownika współczesnego ze średniowiecznym
--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje dzieła sztuki średniowiecznej nawiązujące do wzorców osobowych rycerza i władcy; *interpretuje alegoryczne i symboliczne znaczenia wyrażone środkami malarskimi – omawia wartości propagowane przez utwory, poddaje je refleksji – w dłuższej, spójnej wypowiedzi formułuje tezy i argumenty przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych – *przedstawia sposób ukazania rycerzy średniowiecznych w wybranych filmach; analizuje zastosowane w nich środki filmowe – zabiera głos w dyskusji na temat oglądanych filmów o tematyce rycerskiej – wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza – wskazuje najdawniejsze zapożyczenia z łaciny obecne w języku polskim 		
<p>4. Średniowieczna miłość. Romanse rycerskie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Dziejów Tristana i Izoldy</i> – streszcza, opowiada, relacjonuje utwór (w całości lub fragmentach) – określa tematykę i problematykę dzieła – przedstawia własne odczucia i refleksje związane z lekturą – charakteryzuje postacie kochanków, opisuje rodzaj łączącej ich miłości – w postaciach bohaterów odnajduje wzorce osobowe i ideały epoki średniowiecza – określa, na czym polega tragizm losów Tristana i Izoldy – interpretuje elementy symboliczne i alegoryczne utworu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy – przy pomocy tekstu naukowego rekonstruuje wzorzec miłości rycerskiej i podaje cechy romansu rycerskiego – określa charakter świata przedstawionego w romansach rycerskich – pisze pracę na temat różnych wzorców miłości na podstawie samodzielnie opracowanego planu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cechy utworu składające się na konwencję romansu rycerskiego (np. sposób prowadzenia narracji, zwroty do adresatów) – *dostrzega archetypiczność postaci Tristana i Izoldy – w pogłębiony sposób interpretuje źródła konfliktu moralnego, jaki przeżywają bohaterowie (między etyką rycerską i honorem – a uczuciem, siłą namiętności) – określa, jaką rolę w utworze pełni magia (rozpoznaje sposób kreowania świata przedstawionego) – *porównuje sposób przedstawienia świata wartości rycerskich w <i>Pieśni o Rolandzie</i> i <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i> – porównuje wzorzec miłości ukazany w <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i> z wzorcami współczesnymi – określa źródła związanego z kulturą rycerską średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety 	<p>- wypowiada się na temat obyczajowości średniowiecznej na podstawie <i>Dziejów Tristana i Izoldy</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> – odnajduje w utworach literackich i w dziełach malarskich przejawy (związanego z kulturą rycerską) średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety – odczytuje alegorie przedstawione na wskazanych obrazach średniowiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – *porównuje idee ukazane w sposób alegoryczny w opowieściach rycerskich i w średniowiecznym malarstwie 	
	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia funkcje nawiązań średniowiecznych w wierszu Haliny Poświatowskiej *** [tutaj leży Izold jasnowłosa] 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia swoją koncepcję odczytania wiersza Haliny Poświatowskiej i uzasadnia ją, odwołując się do tekstu 	
<p>5. Śmierć i zaświaty.</p> <p>*François Villon i jego <i>Wielki testament</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Wielkiego testamentu</i> F. Villona; określa tematykę i problematykę utworu – *przedstawia źródła średniowiecznej fascynacji śmiercią – *rozpoznaje w utworze elementy groteskowe oraz motywy tańca śmierci i <i>ubi sunt?</i> – *przedstawia topos <i>ubi sunt?</i> i związane z nim znaczenia w kulturze średniowiecza – *określa funkcje pytań retorycznych, nagromadzeń, wyliczeń i epitetów w utworze Villona – *przedstawia propozycję samodzielnej interpretacji utworu – *rozpoznaje gatunek literacki utworu (starofrancuska ballada) – *wykazuje odmienność utworu Villona na tle dotychczas poznanej literatury średniowiecza – *wykorzystuje wiedzę o biografii autora do interpretacji wymowy utworu; wyjaśnia pojęcie <i>legenda biograficzna</i> – czyta ze zrozumieniem fragment tekstu naukowego (<i>Jesieni średniowiecza</i> J. Huizingi); na jego podstawie wymienia motywy tematyczne kultury średniowiecza związane ze śmiercią 	<ul style="list-style-type: none"> – * podaje informacje na temat życia i twórczości F. Villona, wiążąc biografię z charakterem jego utworów – *wskazuje w <i>Wielkim testamencie</i> językowe i stylistyczne wykładniki groteski – wyjaśnia, czym była <i>jesień średniowiecza</i> i jakie zjawiska kulturowe wiążą się z tym określeniem – *na podstawie przekładu T. Żeleńskiego-Boya wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa (archaizacja) – wie, że w każdej epoce istniał nieoficjalny nurt kultury nazywany „kulturą karnawału”: prześmiewczy, ludowo-jarmarczny, opozycyjny wobec kultury oficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje źródła kulturowe, z których czerpał Villon
Średniowieczny wizerunek śmierci.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i>; określa tematykę i problematykę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – zauważa w utworze elementy zarówno dydaktyczno-moralizatorskie, jak i ludyczne oraz komiczne – *dostrzega w utworze efekty groteskowe – wskazuje w nim elementy satyry społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny popularności motywu śmierci w średniowieczu

	<ul style="list-style-type: none"> – parafrazuje tekst (znajduje współczesne odpowiedniki form archaicznych) – przedstawia i opisuje bohaterów utworu; charakteryzuje śmierć i jej zachowanie – wskazuje w <i>Rozmowie...</i> komizm sytuacyjny, komiczną degradację obrazu śmierci, wymieszanie grozy i śmieszności – wskazuje w utworze cechy dialogu jako gatunku średniowiecznej literatury moralistycznej – wyjaśnia, czym był średniowieczny motyw <i>tańca śmierci (dance macabre)</i>, odnajduje go w różnych dziełach sztuki i utworach literackich – dostrzega dydaktyczno-moralizatorskie przesłanie <i>Rozmowy...</i> i dzieł sztuki zawierających motyw tańca śmierci – poprawnie posługuje się terminami: <i>teocentryzm, alegoria, utwór dydaktyczno-moralizatorski, dialog, taniec śmierci</i> – *na podstawie wiedzy o epoce wyjaśnia, dlaczego w średniowieczu powstała <i>sztuka umierania (ars moriendi)</i> – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (fragment <i>Jesieni średniowiecza</i> J. Huizingi), znajduje w nim informacje potrzebne do interpretacji utworu – wskazuje koniec świata i Sąd Ostateczny jako częsty motyw w sztuce średniowiecza – interpretuje sposób przedstawienia Sądu Ostatecznego na obrazie Lochnera; odnajduje w nim cechy właściwe sztuce średniowiecza – odnajduje w utworze i rozpoznaje różne rodzaje archaizmów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym były średniowieczne moralitety (określa ich tematykę, charakter i funkcję) – odwołując się do wiedzy o światopoglądzie epoki, panującej filozofii, koncepcji człowieka itp., uzasadnia powszechność motywów eschatologicznych w literaturze i sztuce średniowiecza – na podstawie czytanych fragmentów <i>Jesieni średniowiecza</i> przedstawia trzy wątki tematyczne wiążące się ze śmiercią w literaturze i sztuce średniowiecza – *porównuje sposób wprowadzenia efektów groteskowych w utworze literackim i dziełach sztuk plastycznych – wskazuje w utworze i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe – *odróżnia znaczenie etymologiczne i realne wyrazu (np. miednica) 	
<p>Wędrowka po zaświatach.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Boskiej komedii</i> Dantego – *określa tematykę i zamysł dzieła (przeostrożność dla błądzącej ludzkości, którą trzeba zawrócić ze złej drogi) – *streszcza, opowiada poznane fragmenty – przedstawia głównych bohaterów poematu – *przedstawia wędrowkę bohaterów po zaświatach oraz wyjaśnia jej symboliczny charakter 	<ul style="list-style-type: none"> – *objaśnia tytuł utworu – *analizuje środki stylistyczne służące opisowi mąk piekielnych, określa ich funkcje – *porównuje obrazy zaświatów i stosunek do życia ziemskiego Homera i Dantego – *wykorzystuje różne konteksty (biograficzny, filozoficzny, kulturowy) do interpretacji fragmentów – *dostrzega w utworze Dantego nawiązania do <i>Eneidy</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje źródła kulturowe, z których czerpał Dante

	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje i wyjaśnia elementy alegoryczne oraz symboliczne pojawiające się w czytanych fragmentach - *interpretuje toposy i archetypy pojawiające się w utworze - *przedstawia i interpretuje kompozycję utworu - *poprawnie posługuje się pojęciami: <i>eschatologia, alegoria, tercyna</i> - *na podstawie lektury przedstawia średniowieczne wyobrażenie ziemi, piekła, czyśćca i raju - *porównuje obraz piekła w <i>Boskiej komedii</i> i na obrazie Memlinga <i>Piekło</i> - *wyjaśnia, czemu <i>Boską komedię</i> uważa się za sumę średniowiecza (udowadnia, że zmierza ona do uporządkowania obrazu świata) - *interpretuje wiersz T. Różewicza <i>Grób Dantego w Rawennie</i>, wykorzystując wskazówki z podręcznika 	<ul style="list-style-type: none"> - *wskazuje w utworze Dantego elementy średniowieczne i znamionujące nową epokę - określa, jak poeta pojmuje miłość - *wyjaśnia wybór przewodników oprowadzających poetę po zaświatach - *odwołując się do <i>Boskiej komedii</i> Dantego oraz samodzielnie znalezionych tekstów naukowych, dokonuje syntezy średniowiecznego obrazu świata - *przedstawia własną propozycję odczytania wiersza Różewicza <i>Grób Dantego w Rawennie</i>, uzasadnia ją 	
--	---	--	--

Kształcenie językowe

Budowa języka.	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia język jako uporządkowaną całość; wymienia jednostki i podsystemy języka - wyjaśnia, czym jest gramatyka, wymienia jej działy - opisuje zdanie jako podstawową jednostkę wyrażania myśli - przedstawia i rozpoznaje w tekście typy i rodzaje zdań (oznajmujące, pytające i rozkazujące, pojedyncze i złożone, złożone podrzędnie, współrzędnie i wielokrotnie itp.) - rozpoznaje i analizuje zdania wielokrotnie złożone - wyjaśnia, czym jest leksem 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia język jako strukturę o budowie hierarchicznej (wymienia jednostki i podsystemy języka w odpowiednim porządku) 	- omawia sposoby podkreślenia ekspresji tekstu za pomocą środków językowych
----------------	---	---	---

<p>Język jako system znaków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia różne typy znaków i podaje ich przykłady - rozpoznaje znaki naturalne i konwencjonalne w otaczającej rzeczywistości; odczytuje je - wyjaśnia, czym jest znak językowy - określa funkcje różnych typów znaków w tekście - omawia relacje między znakiem a rzeczywistością - odczytuje wybrane dzieła sztuki (np. malarstwa), rozpoznając w nich symbole (znaki) i omawiając ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje język jako system znaków - *analizuje związki między treścią a formą w znakach językowych 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi dostrzec związek między treścią a formą w znakach językowych
<p>Styl biblijny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji - wymienia główne cechy stylu biblijnego (metaforyka, symbole, podniosłe słownictwo, archaizmy itp.) - w czytanych tekstach rozpoznaje charakterystyczne cechy stylu biblijnego, nazywa je i określa ich funkcje - zna słynne biblizmy, odczytuje ich znaczenia - rozpoznaje stylizację biblijną 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje charakterystyczne cechy budowy zdania biblijnego (inwersja składniowa, paralelizmy składniowe, anafory, rozpoczynanie zdań od spójników itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> - w czytanych tekstach wskazuje cechy stylu biblijnego, dokładniej je omawia i określa ich funkcje
<p>Frazeologizmy, sentencje i aforyzmy. Mitologia i Biblia w języku – czyli mitologizmy i biblizmy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest frazeologizm - rozpoznaje frazeologizmy w tekście, objaśnia ich znaczenia - korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego i słownika frazeologicznego (także w wersji on-line) - na przykładach wybranych frazeologizmów odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego - dostrzega błędy frazeologiczne i poprawia je - wyjaśnia, czym jest sentencja, aforyzm, przysłowie (na przykładach) - poprawnie i stosownie używa frazeologizmów w swoich wypowiedziach - wymienia najważniejsze źródła frazeologizmów (mity greckie, Biblia, literatura) - podaje i wyjaśnia znane frazeologizmy wywodzące się z mitologii i Biblii, stosuje je w tekstach własnych - rozpoznaje nacechowanie stylistyczne różnych frazeologizmów (np. potoczne, uwznioślające) 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje większy zasób frazeologizmów (niż na poziomie podstawowy) i wskazuje ich źródła - wyjaśnia, na czym polega błąd frazeologiczny (na przykładach) - rozpoznaje różne typy błędów frazeologicznych - określa funkcję innowacji frazeologicznej w tekście - podaje i objaśnia większy zasób mitologizmów i biblizmów (niż na poziomie podstawowy) - wyjaśnia, czym są tzw. skrzydlate słowa; podaje przykłady, wyjaśnia pochodzenie tego terminu 	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje wiedzę z zakresu frazeologii w interpretacji tekstów kultury

Procesy językowe w dawnej polszczyźnie.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie archaizmu językowego – rozróżnia rodzaje archaizmów (np. leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe) – *przedstawia pochodzenie języka polskiego (miejsce języka polskiego wśród innych języków europejskich i słowiańskich) – *wymienia i krótko przedstawia najważniejsze procesy fonetyczne, które zaszły w dawnej polszczyźnie (przegłos polski, zanik jerów, wymiany spółgłosek) – *na wybranych przykładach przedstawia ślady we współczesnym słownictwie dawnych procesów fonetycznych: oboczności tematyczne, e ruchome – *podaje przykłady zmian w gramatyce języka polskiego (np. zanik liczby podwójnej) i przedstawia ich współczesne ślady – wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza – wskazuje najdawniejsze zapożyczenia z łaciny obecne w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – *wymienia najważniejsze grupy języków indoeuropejskich, podając przykłady należących do nich języków – *przedstawia zmiany fonetyczne języka polskiego jako proces zachodzący na przestrzeni wieków – *dostrzega związek między dawnymi procesami językowymi a współczesną ortografią i fleksją 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najważniejsze różnice między współczesnym a dawnym systemem fonetycznym języka polskiego
Końcówki wyrazów dawniej i dziś.	<ul style="list-style-type: none"> – w czytanych tekstach dawnych wskazuje końcówki wyrazów różniące się od dzisiejszych – podaje zasady pisowni zakończeń -i, -ii, -ji w dzisiejszej pisowni polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady, jak różne zakończenia fleksyjne różnicują nacechowanie wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> – *podaje przykłady różnic końcówek fleksyjnych rzeczowników w dawnej polszczyźnie i dzisiejszej (np. w celowniku)
Język i styl utworów średniowiecza.	<ul style="list-style-type: none"> – w czytanych utworach wskazuje charakterystyczne cechy języka i stylu średniowiecza – *przedstawia (ogólnie) początki polskiego języka literackiego – *wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza – wskazuje (przykładowe) najdawniejsze zapożyczenia z łaciny obecne w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza, podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia (na przykładach), jak łacina i inne języki wpłynęły na kształtowanie się polszczyzny

Klasa 1, część 2

Dział programowy	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
------------------	----------------------	---------------------------	---------------------------

Tematyka i problematyka	(oceny: dopuszczający i dostateczny)	(oceny: dobry i bardzo dobry)	(ocena: celujący)
<p>IV. RENESANS</p> <p>Uczeń:</p>			
<p>1. Wprowadzenie do renesansu (wiadomości ogólne).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie podstawy periodyzacji literatury, podaje ogólne informacje o renesansie (nazwa, czas trwania, kolebka epoki, główne hasła) - wskazuje antyk jako źródło renesansu - wskazuje najważniejsze idee renesansowe - wyjaśnia terminy: humanizm, reformacja; *rozwija każde z zagadnień - wymienia wynalazki i odkrycia stanowiące fundamenty renesansu; *szerzej przedstawia ich znaczenie - wymienia najważniejszych renesansowych humanistów i podaje podstawowe informacje na ich temat - przedstawia krótko wybitnych twórców włoskiego renesansu - *rozpoznaje styl renesansowy w architekturze i sztuce, podaje jego główne cechy, rozpoznaje dzieła - podaje podstawowe informacje na temat renesansu w Polsce (kontekst historyczny, postaci) 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje szersze informacje nt. humanizmu i reformacji - wyjaśnia, jak się przejawiał renesansowy kult starożytności - szerzej prezentuje sylwetki wybitnych humanistów oraz mistrzów włoskiego renesansu na podstawie samodzielnie znalezionych informacji - *szerzej charakteryzuje styl renesansowy w architekturze i sztuce, wymienia i omawia przykładowe wybitne dzieła renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zmiany społeczne kształtujące nową epokę, - dostrzega i omawia wartości humanistyczne w sztuce renesansu
<p>2. Człowiek renesansu.</p> <p>Renesansowa koncepcja godności człowieka. Renesansowy artysta i jego biografia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Pieśni XIX, ks. II, Pieśni XXIV, ks. II</i> i wybranych fraszek J. Kochanowskiego, a także fragmentów związanej z nimi literatury naukowej – oraz fragmentów <i>Mowy o godności człowieka G. Pico della Mirandoli</i>; rozpoznaje ich tematykę i problematykę - wskazuje człowieka i jegoprawy jako temat filozofii i literatury renesansu - prezentuje sylwetki mistrzów włoskiego renesansu oraz wybitnych humanistów europejskich - wymienia najważniejsze „hasła” odrodzenia i krótko je komentuje 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje humanizm jako prąd umysłowy odrodzenia; określa jego źródła światopoglądowe - wykorzystuje samodzielnie znalezione informacje do przedstawienia postaci renesansowych humanistów i ich dorobku - „hasła” renesansowe (np. <i>człowiekiem jestem...</i>) czyni kluczem do odczytania wskazanych utworów Kochanowskiego - w <i>Pieśni XIX, ks. II</i> i znanych fraszkach dostrzega nawiązania do filozofii stoickiej i epikurejskiej - porównuje renesansową koncepcję artysty (na podstawie <i>Pieśni XXIV</i>) z jego statusem w starożytności (na podstawie poznanych utworów Horacego) i w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega antropocentryczny charakter utworu

	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jaka koncepcja człowieczeństwa wyłania się z czytanych utworów; przedstawia renesansową koncepcję godności człowieka - określa, jaka koncepcja poety (artysty) zawarta jest w <i>Pieśni XXIV</i>, ks. II - wskazuje środki stylistyczne w utworach Kochanowskiego i określa ich funkcje (np. porównania, epitety, przerzutnie...) - na podstawie czytanych tekstów określa, jak w renesansie zmieniły się (w stosunku do średniowiecza) poglądy na człowieka, jego relacje ze światem i Bogiem - wyjaśnia, jak myśliciele renesansu pojmowali człowieczeństwo *i wskazuje antyczne źródła tych poglądów (Platon) - przedstawia pieśń i fraszkę jako gatunki literackie; wymienia rodzaje fraszek (odnosi je do konkretnych utworów) - określa miejsce pieśni i fraszek w twórczości Kochanowskiego - rozpoznaje wiersz sylabiczny - wskazuje mitologiczne wątki i motywy w dziełach J. Kochanowskiego, objaśnia je - w czytanych utworach literackich i poznawanych dziełach sztuki wskazuje nawiązania sztuki renesansu do antyku - komentuje i interpretuje dzieła sztuki renesansowej (z podręcznika) - wyjaśnia określenie <i>curriculum vitae</i> - wie, w jakich sytuacjach potrzebne jest dziś CV - pisze własne CV w różnych formach (opisowej i w punktach) - analizuje strukturę tekstu naukowego; odczytuje jego sens, główną myśl, śledzi argumentację - realizuje projekt edukacyjny związany dotyczący sztuki renesansu i jej twórców; wykorzystuje zasoby stron internetowych 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje <i>Pieśń XXIV</i> Kochanowskiego z odą Horacego <i>Wybudowałem pomnik</i>; określa stosunek artystów renesansowych do wzorów antycznych - wyjaśnia, czym był horacjanizm - *wyjaśnia, kim był renesansowy <i>poeta doctus</i> - analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową pieśni - charakteryzuje pieśń jako gatunek renesansowy, zwracając uwagę na jego tradycję literacką - omawia wartość artystyczną znanych pieśni i fraszek - wyjaśnia, czym jest epigramat - interpretuje wymowę fresku Michała Anioła <i>Stworzenie Adama</i>, zwracając uwagę na relacje między Bogiem a człowiekiem - interpretuje dzieła sztuki renesansowej w kontekście filozofii renesansowej oraz renesansowej koncepcji człowieka - *na przykładach konkretnych dzieł wskazuje źródła inspiracji sztuki renesansu (natura i sztuka starożytna) - *wykorzystuje tekst naukowy do pogłębienia interpretacji utworów Kochanowskiego oraz w odczytywaniu dzieł sztuki - *znajduje książki oraz strony internetowe poświęcone sztuce, zbiera informacje na temat geniuszy włoskiego renesansu, sporządza bibliografię tematyczną - *wygłasza referat na temat sztuki renesansu, posługując się przygotowanym wcześniej konspektem 	
	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem poznanych w szkole podstawowej fraszek Kochanowskiego - odwołując się do fraszek, określa renesansowy ideał życia 	<ul style="list-style-type: none"> - interpretuje fraszki Kochanowskiego, sytuując je w kontekście filozoficznym (stoicyzm, epikureizm) - *wiąże znane sobie fraszki z różnymi okresami w biografii autora 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega antropocentryczny charakter utworu

	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa rodzaje fraszek (żartobliwa, filozoficzno-refleksyjna, autobiograficzna, autotematyczna, satyryczna itp.), podając przykłady konkretnych utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego fraszki Kochanowskiego można uważać za „pamiętnik liryczny poety”; buduje dłuższą wypowiedź na ten temat 	
<p>3. Odkrycie świata i boje o renesans.</p> <p>Harmonia świata i harmonia duszy. Człowiek wobec ładu natury i wspaniałości Boga.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem wybranych pieśni, psalmów i fraszek J. Kochanowskiego (w tym: <i>Hymnu, Pieśni II ks. I</i>) oraz fragmentów związanej z nimi literatury naukowej; rozpoznaje ich tematykę i problematykę – na podstawie czytanych utworów oraz dzieł sztuki określa stosunek twórców renesansowych do natury – określa, jaki obraz Boga, świata i człowieka wyłania się z ww. utworów – wskazuje obecny w hymnie topos Boga artysty (<i>Deus artifex</i>) – dostrzega wpływ filozofii stoickiej i epikurejskiej na światopogląd poety – *interpretuje wiersze w kontekście filozofii renesansowej – interpretuje dzieła, wskazując ukazane w nich wartości ważne dla poety – określa, jaką funkcję w utworach Kochanowskiego pełnią opisy natury – charakteryzuje pieśń i hymn jako gatunki literackie i wskazuje ich cechy w utworach Kochanowskiego – określa relacje między człowiekiem a Bogiem przedstawione w psalmach – *wyjaśnia, na czym polega specyfika przekładu psalmów Kochanowskiego – *wyjaśnia pojęcie parafrazy, odnosząc je do czytanych utworów – analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową czytanych wierszy – wskazuje zastosowane w wierszach środki stylistyczne i określa ich funkcje – przedstawia cechy stylu klasycznego; odnosi je do utworu Kochanowskiego oraz dzieł sztuki renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – *porównuje sposób ukazania natury w poezji i malarstwie renesansu (np. w utworze M. Reja i na obrazach P. Bruegla) – przedstawia renesansowy obraz świata i człowieka w <i>Hymnie</i> Kochanowskiego w kontekście filozofii renesansu – *opisuje poetykę wskazanego wiersza J. Kochanowskiego jako przykład stylu klasycznego – wyjaśnia, czym był renesansowy klasycyzm (jako styl w sztuce i jako światopogląd) – interpretuje wskazane pieśni i fraszki J. Kochanowskiego w kontekście filozoficznym (stoicyzm, epikureizm, neoplatonizm) – *wykazuje, iż sztuka renesansowa dążyła do odzwierciedlenia kosmicznego ładu świata – *wyjaśnia, na czym polegały renesansowe odkrycia w zakresie języka 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje rodzaj wersyfikacji

	<ul style="list-style-type: none"> - określa, na czym polega nowa, optymistyczna wizja świata przedstawiona w literaturze renesansowej - *odczytuje dzieła malarskie epoki (np. Botticellego, P. Bruegla) w kontekście renesansowego „odkrywania świata” - wyjaśnia, dlaczego renesans nazywany jest epoką odkryć (ogólnie i na podstawie czytanych utworów) - rozpoznaje kontynuacje i nawiązania do ideałów renesansowych w poezji współczesnej - *interpretuje dzieła współczesne (np. J. Iwaszkiewicza <i>Pogoda lasu</i>) jako dialog z poezją renesansu i ideałami klasycznymi - czyta ze zrozumieniem tekst naukowy; przetwarza zawarte w nim informacje - analizuje strukturę tekstu naukowego; odczytuje jego główną myśl i argumentację; śledzi sposób prowadzenia wywodu 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia główne zasługi dla kultury reformacji i jej twórców - *uzasadnia związek reformacji z rozwojem piśmiennictwa i języków narodowych. 	
<p>4. *Rabelais i ludowa kultura śmiechu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - *wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów utworu - *streszcza, opowiada, parafrazuje poznane fragmenty - *przedstawia i charakteryzuje bohaterów, dostrzegając ich satyryczność i elementy karykaturalne - *rozpoznaje fantastyczną i groteskową konwencję utworu - *wskazuje w utworze elementy satyryczne (wyjaśnia, na czym polega prześmiewczy charakter utworu) - *odczytuje powieść (na podstawie znanych fragmentów) jako polemikę z kulturą średniowiecza - *w żywocie Gargantui dostrzega parodię schematu hagiograficznego - *w czytanych fragmentach wskazuje charakterystyczne cechy stylu Rabelais’go - *rozpoznaje motyw walki Postu z Karnawalem i w literaturze i malarstwie; określa jego znaczenia uniwersalne - *odczytuje tematykę i idee wyrażone na obrazie Petera Bruegla; 	<ul style="list-style-type: none"> - *podaje podstawowe informacje o postaci Rabelais’go, wskazując w jego biografii elementy typowe dla renesansowego humanisty - *wyjaśnia, czym była ludowa kultura śmiechu (karnawału); dostrzega jej elementy w powieści Rabelais’go - *przedstawia związki powieści Rabelais’go z literaturą jarmarczną epoki - *wyjaśnia specyfikę fantastycznej konwencji utworu - *charakteryzuje rodzaj humoru występujący w utworze - *wskazuje opozycyjność utworu Rabelais’go wobec ideałów klasycznych - *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Rabelais’go - *odczytuje przekaz dzieła Bruegla, analizując charakterystyczne dla tego malarza środki artystyczne - *porównuje inspiracje ludową kulturą karnawału w utworze Rabelais’go i na obrazie Bruegla 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje przekaz dzieła Bruegla, analizując charakterystyczne dla tego malarza środki artystyczne - porównuje inspiracje ludową kulturą karnawału w utworze Rabelais’go i na obrazie Bruegla

<p>5. W teatrze życia codziennego – miłość i małżeństwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem noweli Boccaccia <i>Sokół</i>, wybranych sonetów Petrarki oraz fragmentów <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Kochanowskiego - rozpoznaje tematykę i problematykę ww. utworów oraz dostrzega ich związek z renesansową wizją świata - odwołując się do czytanych utworów i malarstwa, wykazuje, iż nowym bohaterem literatury renesansowej jest zwykły człowiek i świat jego uczuć - określa, jak Petrarka pojmuje miłość - przedstawia sytuację liryczną i przeżycia wewnętrzne podmiotu mówiącego w sonetach - charakteryzuje sonet jako gatunek liryczny - wskazuje charakterystyczne dla Petrarki środki literackie (np. antyteza, oksymoron, kontrast) i określa ich funkcje - *wyjaśnia pojęcie petrarkizm - odwołując się do utworów literackich i obrazów, omawia wizerunek kobiety w poezji i malarstwie renesansu - analizuje renesansowe opisy kobiecej urody - streszcza, opowiada wydarzenia przedstawione w noweli <i>Sokół</i> - nazywa uczucia i przeżycia wewnętrzne bohaterów, określa motywy ich decyzji - ocenia postępowanie bohaterów i uzasadnia swoje sądy - przedstawia cechy noweli; wyjaśnia pojęcie nowela z sokołem - przedstawia sposób powiązania motywów miłości i śmierci w utworze Boccaccia - *porównuje sposób ukazania miłości i kobiety w pieśni Kochanowskiego, sonetach Petrarki i noweli <i>Sokół</i> - wykorzystuje do interpretacji utworu potrzebne konteksty (np. malarski, historyczny, kulturowy, biograficzny) - przetwarza informacje z tekstu naukowego, *wykorzystuje je do pogłębienia interpretacji utworu literackiego (rozumienia jego kontekstu) 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje informacje biograficzne o Petrarce i jego miłości do Laury - *wyjaśnia, na czym polega konwencjonalność opisu urody kobiecej w utworze Kochanowskiego - na podstawie poznanych w szkole (*i samodzielnie znalezionych) dzieł literackich i malarskich formułuje syntetyczną wypowiedź na temat obrazu kobiety w poezji renesansu - *wymienia różne rodzaje sonetu - omawia temat i budowę <i>Dekameronu</i> Boccaccia - uzasadnia renesansowy charakter czytanych utworów, odwołując się do ich tematyki i poetyki - *wyjaśnia, w jakim sensie w dziele Boccaccia „duch średniowiecza zmagają się z postawą renesansową” - podaje przykłady poznanych w szkole podstawowej nowel z sokołem (np. <i>Katarynka</i>, <i>Kamizelka</i> itp.), wskazuje motyw będący „sokołem” i objaśnia jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega idealizacja kobiety przedstawionej w poezji i malarstwie renesansu
---	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – zabiera głos w dyskusji na temat ideału kobiety w epoce renesansu, a także jej sytuacji; formułuje pytania, odpowiedzi, oceny – buduje spójną wypowiedź argumentacyjną na temat omawianych zagadnień 		
<p>6. Jestem człowiekiem, jestem obywatelem.</p> <p>Obywatelska i patriotyczna refleksja renesansu. Pierwszy polski dramat. Literatura w służbie obywatelskiej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Utopii</i> Morusa i <i>Kazań sejmowych Skargi</i>, a także <i>Odprawy posłów greckich</i> i wybranych pieśni o tematyce patriotyczno-obywatelskiej J. Kochanowskiego – rozpoznaje tematykę i problematykę ww. utworów oraz ich związek z obywatelską myślą renesansu – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego czytanych utworów – wymienia i charakteryzuje bohaterów; ocenia ich postawy – na podstawie poznanych dzieł przedstawia najważniejsze kierunki myśli obywatelskiej i patriotycznej renesansu (państwo, władca, wzorzec obywatela-patrioty) – *podaje syntetyczne informacje o tym, jak rozwijała się myśl polityczno-społeczna w renesansie – wyjaśnia znaczenie pojęcia utopia, *makiawelizm – *ustosunkowuje się do modelu państwa przedstawionego w dziele Morusa, uzasadnia swoje sądy i opinie, wykorzystując np. wiadomości z historii – *opisuje i porównuje różne modele władcy (m.in. Machiavellego); wypowiada swoje sądy na ich temat i związanych z nimi zasad moralnych – charakteryzuje ideał władcy zawarty w pieśni chóru z <i>Odprawy...</i>; wskazuje obowiązki władcy wobec poddanych – charakteryzuje wzorzec osobowy obywatela-patrioty przedstawiony w utworach Kochanowskiego – streszcza poglądy autorów na obowiązki obywateli wobec ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności powstania utworów; wykorzystuje kontekst historyczny i polityczny do pełnego ich odczytania – porządkuje w problemowe całości wiadomości na temat myśli polityczno-społecznej w renesansie – *przedstawia tradycję filozoficzną idealnego modelu państwa (Platon) – *nazywa ustrój panujący w utopii i porównuje go z innymi, znanymi sobie (np. z różnymi typami demokracji, monarchią itp.) – *wskazuje inne dzieła myśli polityczno-społecznej renesansu (np. <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> Frycza Modrzewskiego) – interpretuje wzorzec osobowy obywatela-patrioty w kontekście renesansowej koncepcji człowieka – *w ideale obywatelskim renesansu dostrzega cnotę rozumianą na wzór stoicki – w czytanych utworach rozpoznaje styl retoryczny, wskazując typowe dla niego środki stylistyczne (i określając ich funkcje) – interpretuje rozmowę Antenora z Aleksandrem jako spór retoryczny; śledzi i ocenia argumentację każdej ze stron, rozpoznaje argumenty uczciwe i nieuczciwe – wymienia gatunki publicystyki renesansowej (np. kazanie, oracja) – interpretuje metaforę pasterza i stada w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i> – porównuje różne modele władcy pojawiające się w myśli społecznej renesansu (Kochanowski, Machiavelli...) – *porównuje wzorce osobowe średniowiecza i renesansu, uwzględniając kontekst filozoficzny epok 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje dramaty renesansowe z tragedią grecką – na konkretnych przykładach wskazuje związki literatury renesansu z wzorcami antycznymi w zakresie gatunków literackich i kanonów estetycznych

	<p>– wyjaśnia sens porównania ojczyzny do tonącego okrętu (<i>Kazania sejmowe</i>)</p> <p>– odwołując się do tekstów, wymienia gatunkowe cechy kazania, dramatu renesansowego, pieśni</p> <p>– w czytanych tekstach wskazuje środki retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, antyteza, anafora, powtórzenie) i określa ich funkcje</p> <p>– rozpoznaje elementy retoryczne w czytanych dziełach; określa ich funkcje</p> <p>– w czytanych utworach rozpoznaje funkcję impresywną (perswazyjną); wskazuje typowe dla niej środki stylistyczne</p>	<p>– charakteryzuje gatunki czytanych utworów (oracja, kazanie, dramat), *przywołując ich antyczne korzenie</p> <p>– analizuje kazania Skargi jako przykład renesansowej retoryki</p>	
	<p>– *zestawia (porównuje) wzorce osobowe renesansu i średniowiecza</p> <p>– w czytanych utworach rozpoznaje nawiązania do antyku (motywy, wartości, *konwencje stylistyczne i gatunkowe, kostium antyczny) i określa ich funkcje</p> <p>– wskazuje apelatywny i okolicznościowy charakter <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i></p> <p>– określa, na jakie ważne dla szlachty wartości powołuje się poeta w <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i></p> <p>– sporządza plan dekompozycyjny czytanego utworu</p> <p>– zabiera głos w dyskusji na temat roli i odpowiedzialności rządzących; formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia</p> <p>– buduje wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i argumenty zgodne z zasadami retoryki; nadaje im spójną, uporządkowaną formę</p> <p>– wygłasza samodzielnie przygotowane przemówienie (orację) na wskazany temat, *stosując zasady starożytnych retorów</p> <p>– dostrzega zmiany w zakresie znaczeniowym wyrazów (np. cnota, prawy)</p> <p>– rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym</p> <p>– wskazuje w tekstach archaizmy; wyjaśnia ich znaczenie</p>	<p>– wskazuje w utworach charakterystyczne środki stylistyczne (np. *inwersje, antytezy, peryfrazy, neologizmy) i określa ich funkcje</p> <p>– syntetycznie przedstawia poglądy autorów piśmiennictwa renesansowego na kwestie władzy, państwa i powinności obywatelskich; przywołuje znane utwory</p> <p>– pisze pracę na temat relacji moralności i polityki; buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i z zachowaniem zasad retoryki</p>	<p>– syntetycznie przedstawia obraz człowieka ukazany w pieśniach Kochanowskiego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - w <i>Kazaniach</i> Skargi rozpoznaje stylizację biblijną, analizuje służące jej środki językowe i określa funkcję 		
<p>7. Kryzys renesansu.</p> <p>Człowiek wobec zagadki losu i nieuchronności śmierci. Niepokoje renesansowe. <i>Treny.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>*Prób Montaigne'a (fragm.)</i> oraz utworów Kochanowskiego: fraszek (np. <i>O żywocie ludzkim, Człowiek Boże igrzysko</i>); pieśni (np. <i>Pieśń IX ks. II, Pieśń III ks. II</i>) i <i>Trenów</i> (fragm. lub <i>*całość</i>); rozpoznaje ich tematykę i problematykę - przedstawia utwory, zwracając uwagę na ich filozoficzno-refleksyjny charakter - interpretuje czytane utwory, wykorzystując kontekst gatunkowy - na podstawie czytanych utworów charakteryzuje niepokoje ludzi renesansu - wskazuje obecne w utworach toposy (np. świat-teatr, człowiek-Boże igrzysko, Fortuna, życie-żegluga i określa ich znaczenie; interpretuje ich sensy - rekonstruuje renesansowy wzorzec mędrca, nieczulęgo na odmiany losu - charakteryzuje poetykę czytanych utworów Kochanowskiego: budowę stroficzną, wersyfikację, sposób kształtowania monologu lirycznego, funkcję środków stylistycznych - <i>*czyta ze zrozumieniem fragment eseju Montaigne'a; interpretuje sens porównania człowieka i zwierzęcia</i> - <i>*analizuje strukturę eseju, odczytuje jego przekaz, śledzi sposób prowadzenia wyводу</i> - określa filozoficzną koncepcję bytu ludzkiego zawartą w czytanych utworach; rozpoznaje elementy stoickie i epikurejskie - <i>*charakteryzuje pieśń filozoficzno-refleksyjną jako gatunek renesansowy</i> - przedstawia tematykę i poetykę <i>Trenów</i> - interpretuje <i>Treny IX, X, XI</i>, (a także <i>VII i VIII</i> poznane w szkole podst.), zwracając uwagę na zmieniające się uczucia i przemianę światopoglądową podmiotu lirycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje koncepcje człowieka (życia ludzkiego) i świata w różnych znanych sobie utworach Jana Kochanowskiego, zwracając uwagę na „renesansowe niepokoje” - interpretuje czytane utwory, wykorzystując kontekst filozoficzny - określa, jak w czytanych pieśniach Kochanowskiego jest opisana natura świata; porównuje je z <i>Hymnem</i> - <i>*określa ogólnie, w jaki sposób przeobrażała się renesansowa wizja człowieka i świata, jak zmieniał się światopogląd epoki</i> - porównuje funkcjonowanie motywów śmierci, przemijania, zmienności itp. w poezji i malarstwie renesansu, wnioskuje o zmianach zachodzących w światopoglądzie epoki - analizuje czytane utwory: stawia hipotezy interpretacyjne i weryfikuje je na podstawie elementów wiersza; <i>*samodzielnie formułuje wnioski interpretacyjne</i> - do interpretacji pieśni Kochanowskiego wykorzystuje wiadomości znalezione w tekstach naukowych - <i>*porównuje poglądy myślicieli renesansowych (np. Mirandoli, Kochanowskiego, Montaigne'a) na temat roli i miejsca człowieka w świecie</i> - charakteryzuje wizję świata zawartą w <i>Trenach</i> - w wybranych <i>trenach</i> odnajduje zasady renesansowego klasycyzmu - dokonuje analizy i interpretacji wybranych <i>trenów</i> z cyklu z uwzględnieniem różnorodnych kontekstów filozoficznych i kulturowych; określa funkcje nawiązań antycznych - <i>*w pogłębiony sposób interpretuje <i>Treny</i> jako cykl</i> - <i>*wyjaśnia termin humanizm chrześcijański</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - zestawia obraz podmiotu lirycznego <i>Trenów</i> z innymi literackimi kreacjami osób oplakujących bliskich

	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przemiany uczuć i stanów wewnętrznych podmiotu lirycznego <i>Trenów</i>, analizując ukazujące je środki stylistyczne – określa nową koncepcję Boga, człowieka i świata zawartą w <i>Trenach</i> – *opisuje kompozycję cyklu – *odczytuje <i>Treny</i> jako wyraz cierpienia ojca i jako poemat filozoficzny – charakteryzuje tren jako gatunek literacki, *zwracając uwagę na jego wzorzec kompozycyjny; wskazuje jego antyczny rodowód – dostrzega obecność motywów biblijnych i mitologicznych, określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – w czytanych opracowaniach znajduje informacje służące pogłębieniu lektury <i>Trenów</i>; selekcjonuje je, przetwarza i wykorzystuje we własnych wypowiedziach – pisze dłuższą pracę na temat koncepcji świata i człowieka w twórczości Kochanowskiego 	
	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega nawiązania do <i>Trenów</i> w poezji współczesnej – dokonuje analizy i interpretacji wybranego trenu; pisze pracę na ten temat – określa znaczenie <i>Trenów</i> w tradycji kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze współczesne zawierające nawiązania do <i>Trenów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie <i>Trenów</i> w tradycji kultury
8. Renesans – jako epoka w kulturze europejskiej i polskiej (synteza).	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat renesansowego przełomu w kulturze Europy (np. nowe spojrzenie na człowieka, rola druku, wpływ wzorów antycznych, stosunek do twórczości i sztuki) – wyjaśnia, na czym polegał renesansowy antropocentryzm – wyjaśnia znaczenie postulatu <i>Ad fontes!</i> – korzysta ze słowników: rozpoznaje strukturę budowy hasła słownikowego i noty encyklopedycznej; samodzielnie redaguje definicje wzorowane na encyklopedycznych – opisuje renesans jako okres, kiedy ukształtowała się ogólnonarodowa odmiana polszczyzny – określa czynniki, które wpłynęły na rozwój stylistyczny polszczyzny – gromadzi informacje (artykuły, teksty, obrazy, fragmenty utworów, nagrania itp.) związane z renesansem 	<ul style="list-style-type: none"> – zdobywa i porządkuje informacje z różnych źródeł; sporządza przejrzyste, czytelne notatki, tak by łatwo odtworzyć zgromadzone wiadomości – *samodzielnie redaguje i wygłasza referat (przygotowuje i przedstawia prezentację) na temat wskazanych przez nauczyciela zagadnień – wyjaśnia szerzej, dlaczego renesans jest uważany za epokę odkryć – *przedstawia wpływ filozofii antycznej (myśl Arystotelesa, Platona, stoików, epikurejczyków i sceptyków) na kształtowanie się renesansowej koncepcji człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wewnętrzną złożoność epoki; wyjaśnia, na czym polegał kryzys filozoficzny – klasyfikuje i kategoryzuje informacje związane z renesansem według przyjętej zasady
<p>V. BAROK Uczeń:</p>			

<p>9. Wprowadzenie do baroku (wiadomości ogólne).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa ramy czasowe baroku i główne prądy filozoficzne - wyjaśnia pojęcia: barok, kontrreformacja, racjonalizm - wymienia najwybitniejszych uczonych epoki i ich zasługi - ogólnie przedstawia obraz świata i człowieka wypływający z filozofii baroku - krótko przedstawia racjonalizm jako prąd filozoficzny - wymienia najważniejsze cechy stylu barokowego - rozpoznaje budowle barokowe - samodzielnie znajduje informacje o epoce w dostępnych źródłach - korzysta ze słowników specjalistycznych, albumów oraz z zasobów multimedialnych 	<ul style="list-style-type: none"> - szerzej przedstawia kontekst historyczny i kulturowy epoki - omawia przemiany w nauce i filozofii mające wpływ na kształtowanie się nowej epoki - przedstawia wpływ kontrreformacji na literaturę i sztukę - *przedstawia ideowy przekaz sztuki jezuickiej (a zwłaszcza architektury) - opisuje wygląd barokowych kościołów jezuickich - znalezione informacje porządkuje w problemowe całości 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny i przejawy niepokojów duchowych charakterystycznych dla epoki, - opisuje rolę Kościoła katolickiego jako mecenasa sztuki barokowej
<p>10. Człowiek wobec nieskończoności.</p> <p>Pytanie o sens istnienia. Wobec śmierci i nieubłaganego upływu czasu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem sonetów Sępa-Szarzyńskiego oraz wiersza Naborowskiego <i>Krótkość żywota</i> - rozpoznaje tematykę oraz problematykę czytanych utworów oraz ich związek z filozofią baroku - na podstawie czytanych utworów przedstawia kryzys wiary w człowieka, który przynosi nowa epoka - przedstawia dylematy ludzi baroku, *odwołując się do kontekstu filozoficznego (np. Pascala) - przedstawia koncepcję bytu ludzkiego jako „wiecznej wojny” w sonetach Sępa-Szarzyńskiego - w czytanych utworach wskazuje cechy stylu barokowego (niepokój, nieład, skomplikowanie, niejasność, dysharmonia) - w czytanych wierszach wskazuje i nazywa typowe dla stylu barokowego środki stylistyczne, np.: inwersja składniowa, przerzutnia, antyteza, paradoks, oksymoron, peryfrazja, instrumentacja głoskowa, *kalambur, itp.; określa ich funkcje - na podstawie przeczytanych wierszy oraz obejrzanych dzieł malarstwa i rzeźby wyjaśnia, 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie czytanych wierszy przedstawia barokową wizję Boga, człowieka i świata - podaje ogólne informacje biograficzne o autorach czytanych dzieł - *wyjaśnia filozoficzną koncepcję jednoczesnej znikomości i wielkości człowieka (człowiek wobec nieskończoności – w ujęciu Pascala i G. Bruna) - porównuje cechy stylu barokowego w czytanych utworach poetyckich oraz w dziełach innych sztuk (np. w architekturze); wskazując środki artystyczne typowe dla tworzywa danego dzieła - *określa związek barokowego stylu czytanych utworów z zawartą w nich wizją świata i świadomością człowieka - dokonuje analizy i interpretacji czytanych wierszy - na podstawie poznanych utworów oraz literatury przedmiotu przygotowuje dłuższą wypowiedź na temat motywu marności w sztuce baroku; wygłasza ją na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje obraz Boga zawarty w wierszach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego z obrazem Boga w <i>Hymnie</i> Jana Kochanowskiego, - omawia funkcjonowanie w kulturze motywu <i>vanitas</i>

	<p>jaką funkcję pełnił w sztuce baroku topos marności (<i>vanitas</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, jakie uczucia i refleksje budzi w podmiotach lirycznych czytanych wierszy świadomość śmierci i przemijania – *porównuje poezję i malarstwo barokowe (w tym – portret trumienny), wskazując wspólne motywy, podstawy światopoglądowe, podobne środki wyrazu – *na przykładzie motywu marności świata porównuje sposoby ukazania tych samych idei w dziełach różnych sztuk – za pomocą różnych tworzyw – *na podstawie wiersza Naborowskiego przedstawia cechy poezji manierystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie poznanych dzieł oraz literatury przedmiotu pisze esej (lub referat) o sztuce baroku 	
<p>11. *Wieloznaczność Hamleta. Szekspir i teatr elżbietański.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Hamleta</i> (fragmentów lub *całości); określa jego tematykę i problematykę – podaje ogólne informacje o Szekspirze i jego epoce, wykorzystując je jako kontekst do interpretacji dzieła; wykorzystuje wiadomości z podręcznika, *a także samodzielnie znalezione w innych źródłach – *streszcza (opowiada) przebieg wydarzeń ukazanych w dramacie – *charakteryzuje Hamleta i innych bohaterów dramatu, określa rolę w dramacie, wskazuje motywy postępowania, ocenia ich decyzje; stosuje słownictwo oceniające i wartościujące – *dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów czytanego dramatu, odczytując uczucia, cele i postawy bohatera, a także funkcję danego fragmentu w dziele – *wyjaśnia znaczenie słowa <i>hamletyzować</i> (odwołując się do dramatu Szekspira) – *interpretuje monolog Hamleta, przedstawiając istotę wewnętrznego sporu bohatera – *w czytanych fragmentach dramatu odnajduje toposy <i>vanitas</i> oraz <i>świata-teatru</i>; określa wyłaniającą się z nich wizję człowieka – *rozpoznaje motyw „teatru w teatrze” i omawia jego rolę w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> – *określa, jaka wizja człowieka i świata wyłania się z dramatu Szekspira; odnosi ją do filozofii baroku – *przedstawia dylematy Hamleta i określa ich motywację – *wykazuje, że <i>Hamlet</i> jest dramatem wieloznacznym; interpretuje utwór jako dramat namiętności ludzkich, utwór moralno-polityczny, egzystencjalny, filozoficzny itp. – *opisuje przemiany zachodzące w psychice bohaterów (odwołując się do tekstu i wskazując środki literackie) – *charakteryzuje porównawczo bohaterów (np. Hamleta i Horacego) – *wyjaśnia, dlaczego postać Hamleta stała się ponadczasowym „znakiem” kultury europejskiej; interpretuje jej symboliczne znaczenie – *przygotowuje (samodzielnie lub zespołowo) i przedstawia prezentację poświęconą teatrowi elżbietańskiemu – interpretuje wiersz Herberta (sposób ukształtowania monologu lirycznego, podmiot liryczny i adresat, metaforyka, wartości itp.); wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przeciwstawionych sobie postaw 	<ul style="list-style-type: none"> - scharakteryzuje ogólnie tematykę dzieł Szekspira

	<ul style="list-style-type: none"> – *wygłasza krótki, samodzielnie przygotowany referat na temat życia i twórczości Szekspira – *wyjaśnia, na czym polega istota Szekspirowskiej koncepcji tragizmu – *przedstawia najważniejsze cechy dramatu Szekspirowskiego (złamanie zasad trzech jedności i decorum, budowa, bohaterowie, nowa koncepcja tragizmu itd.), odnosząc je do znanego utworu – podaje podstawowe wiadomości o teatrze elżbietańskim (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych źródeł) – *przedstawia Hamleta jako jednego z najważniejszych bohaterów literatury europejskiej (wyjaśnia dlaczego) – wykorzystuje informacje znalezione w tekstach naukowych (interpretacyjnych) do pogłębienia odbioru lektury – interpretuje nawiązania do dramatów szekspirowskich w dziełach późniejszych epok – określa, jakie postawy (koncepcje władzy) symbolizują Hamlet i Fortynbrasa w wierszu Herberta <i>Tren Fortynbrasa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – *śledzi argumentację i sposób prowadzenia wywodu w tekście naukowym; wykorzystuje zawarte w nim informacje do pogłębionego odczytania dramatu Szekspira – przedstawia wpływ Szekspira na rozwój teatru europejskiego – charakteryzuje teatr elżbietański, porównując go teatrem antycznym – zestawia antyczną i szekspirowską koncepcję tragizmu – *wskazuje obecność różnych konwencji stylistycznych w znanym dramacie Szekspira (złamanie zasady decorum). – formułuje oceny i opinie estetyczne związane z obejrzanym spektaklem – interpretuje <i>Tren Fortynbrasa</i> jako utwór o różnych postawach wobec rzeczywistości i o władzy despotycznej (*totalitarnej) 	
<p>12. Don Kichot i żywioł parodii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem powieści Cervantesa (*całości lub fragmentów) – określa tematykę i problematykę utworu, wyjaśnia, na czym polega jego wielowarstwowość i złożoność – *streszcza utwór / wybrane fragmenty – określa elementy świata przedstawionego – charakteryzuje tytułowego bohatera i jego giermka, omawia ich filozofie życiowe, motywy postępowania, ocenia decyzje itp. – ocenia efekty szlachetnych czynów Don Kichote’a – określa sposób prowadzenia narracji – określa stosunek narratora do bohatera i świata przedstawionego (przytacza właściwe cytaty) – rozpoznaje różne konwencje obecne w powieści (fantastyczną, realistyczną) – rozpoznaje w tekście patos, tragizm i komizm – *odczytuje utwór jako parodię romansów rycerskich i ideałów średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zasadę zestawienia Don Kichote’a i Sancho Pansy (np. idealista – pragmatyk) – interpretuje utwór, wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, kulturowy, filozoficzny) – wysuwa wnioski na temat charakteru świata przedstawionego (realizm czy fantastyka?); przedstawia różne hipotezy odczytania dzieła – *wykorzystuje kontekst historyczny i literacki do pogłębionej interpretacji dzieła Cervantesa – wyjaśnia pojęcie parodii; wykorzystuje je w interpretacji utworu (fragmentów lub *całości) – *określa strategię narracyjną: wskazuje stosunek narratora do świata przedstawionego – *wyjaśnia, jakie cechy utworu Cervantesa pozwalają w nim upatrywać początków powieści nowożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje dyskusję na temat aktualności dzieła

	<ul style="list-style-type: none"> - odczytuje <i>Don Kichote'a</i> jako powieść o roli literatury (i jej sile) w życiu człowieka - uczestniczy w klasowej dyskusji na temat interpretacji postaci Don Kichote'a i jego marzeń; buduje wypowiedzi argumentacyjne z odwołaniem do lektury - pisze rozprawkę na temat lektury 	<ul style="list-style-type: none"> - *ocenia efekty współwystępowania w powieści różnych konwencji estetycznych - uczestniczy w klasowej dyskusji na temat roli literatury w życiu człowieka (ma wyznaczać ideały – czy przedstawiać rzeczywistość?) - wyjaśnia termin donkiszoteria 	
<p>13. W barokowym teatrze świata. Dramat ludzkich namiętności, z których największą jest władza...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Makbeta</i> - rozpoznaje tematykę i problematykę dramatu oraz jego związek z światopoglądem baroku - rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego, określa przestrzeń sceniczną, w której rozgrywa się akcja utworu - streszcza przebieg wydarzeń ukazanych w dramacie - charakteryzuje bohaterów, ocenia ich decyzje, wskazuje motywy postępowania; stosuje słownictwo oceniające i wartościujące, uzasadnia swoje sądy - analizuje przemiany osobowości Makbeta i wskazuje źródła jego klęski - porównuje kreacje Makbeta i Lady Makbet - analizuje sposób przedstawienia w <i>Makbecie</i> problemu władzy - odnajduje w dramacie toposy życia-teatru oraz vanitas; odnosi je do ogólnego obrazu człowieka i świata w twórczości Szekspira - rozpoznaje w <i>Makbecie</i> obecność motywu iluzji i dostrzega jego związek z światopoglądem epoki - wykorzystuje w interpretacji dramatu potrzebne konteksty (historyczny, filozoficzny, literacki, egzystencjalny itp.) - wskazuje w <i>Makbecie</i> najważniejsze cechy dramatu Szekspirowskiego (złamanie zasad trzech jedności i decorum, budowa, bohaterowie, nowa koncepcja tragizmu itd.) - dostrzega w utworze obecność fantastyki, realizmu, tragizmu, komizmu itp.); wskazuje właściwe fragmenty 	<ul style="list-style-type: none"> - odwołując się do treści utworu, określa, jaka wizja człowieka i świata wyłania się z dramatów Szekspira; *odnosi ją do filozofii baroku - interpretuje <i>Makbeta</i> jako dramat władzy i namiętności ludzkich - *porównuje sposób jego ujęcia problemu władzy przez Szekspira oraz w piśmiennictwie renesansowym - opisuje przemiany zachodzące w psychice Makbeta i lady Makbet, określając środki literackie, jakimi są ukazane - wyjaśnia, dlaczego postacie Makbeta i Lady Makbet stały się ponadczasowymi znakami kultury europejskiej - charakteryzuje język i styl dramatu Szekspirowskiego (m.in. wskazuje słownictwo z różnych zakresów stylistycznych) - wskazuje przenikanie się różnych konwencji stylistycznych (prowadzących do złamania zasady decorum) - porównuje dramat Szekspirowski z dramatem antycznym (na wybranych przykładach) - przygotowuje i wygłasza referat lub prezentację na temat Szekspira, jego dramatów i teatru elżbietńskiego - analizuje tekst naukowy: odczytuje zawarte w nim sensory, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu - porównuje spektakl z literackim pierwowzorem, uwzględniając różne elementy dzieła (przestrzeń sceniczną, bohaterowie, zdarzenia, kompozycja, warstwa ideowa) - formułuje oceny estetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje dyskusję na temat wpływu władzy na człowieka - podejmuje dyskusję na temat aktualności dzieła, - podejmuje dyskusję na temat przyczyn obłędu bohaterki

	<ul style="list-style-type: none"> - czyta ze zrozumieniem teksty naukowe; wykorzystuje zawarte w nich informacje do pogłębionego odczytania dzieł Szekspira - uczestniczy w dyskusji na temat utworu; formułuje pytania, odpowiedzi, oceny - pisze dłuższą wypowiedź argumentacyjną na temat problematyki <i>Makbeta</i> - zna przynajmniej jedną inscenizację wybranego dramatu Szekspira *i na jej podstawie wskazuje teatralne środki wyrazu artystycznego - relacjonuje przeżycia związane z obejrzanym spektaklem; wykorzystuje słownictwo związane z teatrem - pisze własną recenzję obejrzanego spektaklu z wykorzystaniem właściwego słownictwa i frazeologii - czyta ze zrozumieniem teksty naukowe; wykorzystuje zawarte w nim informacje do pogłębionego odczytania dzieł Szekspira 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje teatralne środki wyrazu artystycznego i określa ich związek z koncepcją całości przedstawienia 	
14. *Wszystko jest iluzją...	<ul style="list-style-type: none"> - *wykazuje się znajomością i rozumieniem dramatu <i>Życie jest snem</i> Calderona de la Barki - *rozpoznaje tematykę i problematykę utworu, dostrzega jego wieloznaczność oraz związek z filozoficznymi założeniami epoki - *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego - *streszcza, opowiada utwór; przedstawia bohaterów - *omawia metamorfozę Sigismunda i wskazuje jej przyczyny - *interpretuje zakończenie dzieła w kontekście całego utworu - *omawia funkcjonowanie i rolę w utworze (tytułowego) toposu snu - *wskazuje motywy wanitatywne, dostrzega ich związek z barokową wizją świata - *w czytanych fragmentach wskazuje środki stylistyczne tworzące barokową poetykę iluzji (np. paradoksy, kalambury, przerzutnie, antytezy, oksymorony) - *rozpoznaje styl barokowy 	<ul style="list-style-type: none"> - *charakteryzuje bohaterów utworu, określa ich rolę w dramacie - *porównuje postacie z dramatu de la Barki z bohaterami Szekspirowskimi - *interpretuje barokową estetykę iluzji jako wyraz światopoglądu epoki - określa wspólne znaczenia toposów: życia-snu, życia-teatru i vanitas, odnosi je do barokowej wizji świata i człowieka - *wskazuje nawiązania antyczne, określa ich funkcje - *porównuje dwa różne przekłady tego samego fragmentu; wskazuje podobieństwa i różnice 	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje dyskusję na temat aktualności dzieła

	<ul style="list-style-type: none"> – odwołując się do przykładów konkretnych dzieł, wskazuje efekt iluzji w architekturze i malarstwie (iluzjonizm) – wyjaśnia, czym jest przekład oraz *przekład artystyczny 		
15. Komedie ludzkich charakterów.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Skapca</i> Moliera; rozpoznaje jego tematykę i problematykę – streszcza przebieg wydarzeń ukazanych w dramacie – charakteryzuje bohaterów dramatu Moliera, zwracając uwagę na elementy satyry społecznej – tworzy portret psychologiczny tytułowego bohatera – interpretuje <i>Skapca</i> jako komedię charakterów, odkrywając jednocześnie gorzką wymowę utworu – wskazuje środki artystyczne tworzące portrety bohaterów (np. karykaturę, wyolbrzymienie, środki tworzące komizm) – odnajduje w dramacie różne rodzaje komizmu: komizm sytuacyjny, językowy, postaci – dokonuje szczegółowej, ukierunkowanej analizy i interpretacji wskazanego fragmentu dramatu – wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wymowa utworu Moliera – podaje podstawowe informacje o klasycyzmie francuskim XVII w. (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł) – tworzy wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i argumenty – tworzy spójną wypowiedź na temat problematyki utworu we wskazanej formie (np. charakterystyka, rozprawka) – tworząc własny tekst, stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje <i>Skapca</i> jako demaskowanie przed widzami iluzji ludzkich postaw – w postaciach dramatu odnajduje typowych przedstawicieli społeczeństwa XVII-wiecznej Francji; dostrzega realia społeczne – dostrzega sztuczność zakończenia i odkrywa zawartą w utworze przestrożę – pogłębia charakterystykę Harpagona, wykorzystując potrzebne konteksty – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>qui pro quo</i> jako formy komizmu sytuacyjnego, ilustruje je przykładami ze <i>Skapca</i> – podaje informacje o Moliere i jego czasach na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł; przedstawia je w postaci referatu ilustrowanego różnymi materiałami – wskazuje w <i>Skapcu</i> cechy dramatu klasycystycznego – opracowuje i wygłasza przemówienie na temat problematyki utworu (np. mowę oskarżycielską przeciw Harpagonowi) – przygotowując wypowiedź, stosuje retoryczne zasady kompozycyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia sposób, w jaki Harpagon traktuje ludzi i zwierzęta, - wypowiada się na temat obyczajów panujących w XVII-wiecznej Francji na podstawie <i>Skapca</i>
16. Dwie miłości – świat i Bóg.	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Sonetu</i> V Sępa-Szarzyńskiego oraz wierszy Naborowskiego (<i>Na oczy królowny angielskiej</i>) i J.A. Morsztyna (np. <i>O swej pamięci; Do trupa</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersze, odnajdując w nich dramatyczny obraz egzystencji człowieka (*odwołuje się do kontekstu światopoglądu epoki) 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje przyczyny ponadczasowej aktualności dzieł Sępa - Szarzyńskiego

	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia tematykę i problematykę wierszy, dostrzegając ich związek z światopoglądem baroku – interpretuje wiersze, rozpoznając w nich charakterystyczne cechy stylu barokowego – przedstawia dramatyczny obraz egzystencji człowieka w kulturze baroku (rozdzarcie między pragnieniem ziemskich rozkoszy a poczuciem ich nietrwałości); odwołuje się do czytanych utworów – odwołując się do tekstów, wyjaśnia terminy: koncept barokowy, *konceptyzm, marinizm – określa, na czym polegają koncepty stanowiące podstawę wierszy; odnajduje i interpretuje ich puenty – w czytanych wierszach barokowych odnajduje topos miłości i śmierci; *interpretuje sposób jego ujęcia – *wskazuje powtarzające się w poezji barokowej motywy związane z miłością (np. ogień i lód), określa związane z nimi znaczenia – wskazuje środki stylistyczne typowe dla poezji konceptycznej (np. antyteza, *gradacja, wyliczenie, nagromadzenie, kompozycja łańcuchowa, *ekwiwokacja, *kalambur, figura sumacji) i określa ich funkcje – wskazuje charakterystyczne cechy składni, leksyki i frazeologii czytanych utworów – odwołując się do przykładów poezji i malarstwa, przedstawia sposób ukazywania kobiety w sztuce baroku – *wskazuje symboliczne i alegoryczne motywy w poezji i malarstwie epoki; interpretuje ich znaczenia w kontekście „rozdwojenia” człowieka baroku – wykorzystuje w interpretacji utworów i dzieł sztuki potrzebne konteksty, a zwłaszcza kontekst filozoficzny i egzystencjalny – *odwołując się do czytanych wierszy, omawia charakterystyczne cechy barokowej poezji dworskiej (twórcy, tematyka, forma, styl itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> – *w sposób pogłębiony komentuje barokowy obraz dramatycznej egzystencji człowieka ukazany np. w poezji Sępa-Szarzyńskiego – wyjaśnia, w jaki sposób w czytanych tekstach zostały ukazane podstawowe problemy egzystencjalne: miłość, cierpienie, śmierć – podaje podstawowe wiadomości biograficzne o Naborowskim i Morsztynie jako twórcach baroku – *przedstawia marinizm jako nurt w poezji barokowej i podaje podstawowe informacje o jego twórcy – *wyjaśnia pojęcia: poezja intelektualna, wirtuozeria formalna – porównuje sposób ukazania pięknej kobiety w poezji barokowej i renesansowej (odwołując się do znanych utworów) – rozpoznaje i *interpretuje wiersze konceptyczne (marinistyczne) – wskazuje przykłady konceptów w malarstwie – *porównuje funkcje konceptu w malarstwie i poezji (np. na podstawie obrazów Arcimbolda i wierszy Naborowskiego oraz J.A. Morsztyna) – określa koncepcję miłości obecną w barokowej poezji dworskiej; *porównuje ją z innymi znanymi sobie obrazami miłości – na przykładzie wierszy Naborowskiego wyjaśnia, czym był barokowy manieryzm – wyjaśnia termin akrostych 	
17. Szekspir i miłość.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Romea i Julii</i> Szekspira	– dokonuje analizy i interpretacji wskazanych scen dramatu (np. sceny balkonowej);	– analizuje przyczyny ponadczasowej aktualności dzieł Szekspira

	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza i opowiada utwór; określa jego tematykę i problematykę – charakteryzuje utwór jako tragedię, przedstawia konstrukcję wydarzeń, rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego, określa przestrzeń sceniczną – charakteryzuje bohaterów, ocenia ich decyzje, wskazuje motywy postępowania; stosuje słownictwo oceniające i wartościujące, uzasadnia swoje sądy – odnajduje w dramacie elementy barokowej wizji świata i człowieka – wyjaśnia, na czym polega tragizm bohaterów – analizuje sposób wykorzystania motywów miłości i śmierci – wykorzystuje w interpretacji dramatu potrzebne konteksty (historyczny, filozoficzny, literacki, egzystencjalny itp.) – wskazuje w utworze najważniejsze cechy dramatu Szekspirowskiego – dostrzega współwystępowanie różnych konwencji 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje – porównuje sposób opisywania urody kobiecej w monologu Romea i poezji barokowej – syntezuje wiedzę o dramatach Szekspira; przedstawia wyłaniającą się z nich wizję człowieka i świata; *odnosi ją do filozofii baroku – wyjaśnia, dlaczego postacie Romea i Julii stały się ponadczasowymi znakami kultury europejskiej – charakteryzuje język i styl dramatu (m.in. wskazuje słownictwo z różnych zakresów stylistycznych) – *wskazuje przenikanie się różnych konwencji stylistycznych (prowadzących do złamania zasady decorum) – porównuje <i>Romea i Julię</i> z dramatem antycznym – porównuje Romea i Julię oraz Tristana i Izoldę jako archetypy tragicznych kochanków 	
<p>18. Oblicza sarmatyzmu. <i>Pamiętniki Jana Chryzostoma Paska.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Pamiętników Paska</i> (na podstawie fragmentów) – określa tematykę i problematykę utworu – czyta <i>Pamiętniki Paska</i>, odnajdując w nich świadectwo rodzimej kultury szlacheckiej (jako zapis obyczajów, stylu życia, mentalności, wyznawanych wartości itp.) – na podstawie znalezionych informacji i czytanych fragmentów <i>Paska</i> określa dwa oblicza sarmatyzmu (kult wolności – samowola; waleczność i tradycja rycerska – warcholstwo; gościnność – życie ponad stan; przywiązanie do tradycji – ksenofobia; religijność i katolicyzm – zabobonność...) – wyjaśnia pojęcia: Sarmata, sarmatyzm – gromadzi i porządkuje informacje o kulturze sarmackiej (*także znalezione samodzielnie w różnych źródłach) 	<ul style="list-style-type: none"> – szerzej omawia sarmatyzm jako rodzimą formację kulturową, przejawiającą się w różnych obszarach życia i kultury – określa zespół wartości i postaw związanych z postacią Sarmaty – wskazuje inne – poza literaturą – zjawiska związane z kulturą sarmacką, np. dwór szlachecki, strój, ceremoniał (uczty, zaślubiny, pogrzeby itp.), portret trumienny itp.; krótko je charakteryzuje, *odnajdując w nich odzwierciedlenie ważnych dla Sarmatów wartości – dostrzega związek wartości sarmackich z etosem rycerskim – czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury przedmiotu, wykorzystuje znalezione w nich informacje we własnych wypowiedziach – objaśnia etymologię słów: Sarmata, sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> – zbiera wiadomości dotyczące kultury sarmackiej z różnych źródeł; selekcjonuje, porządkuje i przetwarza znalezione informacje; buduje dłuższą wypowiedź (np. referat)

	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje czytane fragmenty; określa na ich podstawie stosunek mentalność szlachcica Sarmaty, ważne dla niego wartości itp. - rozpoznaje realizm opisów Paska; wskazuje właściwe fragmenty, interpretuje je - wymienia gatunki literackie związane z nurtem sarmackim: pamiętniki, diariusze, listy, epos barokowy - wymienia najważniejsze cechy polszczyzny szlacheckiej, znajduje je w języku Paska; wskazuje przykłady makaronizowania; wyjaśnia termin *i pochodzenie zjawiska - *określa stosunek do tradycji sarmackiej w poezji współczesnej (na podstawie wybranych utworów) - czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i porządkuje zawarte w nim informacje; odczytuje sens i główną myśl; wskazuje argumenty - interpretuje <i>Pamiętniki</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (np. historyczny, kulturowy) - wypowiada się na temat obejrzanego filmu pokazującego kulturę sarmacką (np. <i>Potopu</i> Hofmana) - wskazuje charakterystyczne środki filmowe służące przekazaniu idei dzieła - pisze recenzję filmu 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje sceny batalistyczne w <i>Pamiętnikach</i> Paska pod względem słownictwa, frazeologii i składni - omawia cechy języka i stylu Paska; wskazuje barokową składnię zdań, makaronizmy i inne językowe wykładniki „ozdobności” i kwiecistości stylu - *interpretuje wiersze współczesne zawierające rozrachunek z dziedzictwem sarmatyzmu - wskazuje filmowe środki wyrazu i określa ich funkcje - *porównuje język literatury i język filmu 	
<p>19. Dialogi z tradycją. Nawiązania do baroku w poezji współczesnej. Dzieła rozmawiające ze sobą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykazuje się znajomością i rozumieniem wierszy współczesnych zawierających nawiązania do baroku (np. <i>Portret sarmacki</i> E. Brylla, <i>Lekcja anatomii</i> (Rembrandta) S. Grochowiaka, <i>Et in Arcadia ego</i> W. Maja) - określa tematykę i problematykę wierszy - dostrzega nawiązania do baroku, interpretuje je, określa funkcję w przekazie wiersza - wiersze Grochowiaka i Maja odczytuje jako reinterpretacje XVII-wiecznych obrazów - odczytuje obrazy Rembrandta i Poussina, *uwzględniając twórczość malarstwa jako sztuki - odnajduje topos Arkadii przedstawiony na obrazie Poussina - przedstawia pochodzenie toposu Arkadii i związane z nim znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia propozycję interpretacji czytanego wiersza, wskazując w tekście miejsca stanowiące argumenty na poparcie własnej koncepcji interpretacyjnej - *przeprowadza interpretację porównawczą tekstów kultury (obrazu i wiersza), uwzględniając różnorodne konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega uniwersalność toposu Arkadii w kulturze europejskiej

	<ul style="list-style-type: none"> - *interpretuje porównawczo obraz i „rozmawiający z nim” wiersz; formułuje wnioski na temat podobnych idei wyrażanych językiem różnych sztuk 		
<p>20. Różnorodność i dziwne piękno baroku. Synteza wiadomości o epoce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - syntetycznie przedstawia obraz Boga, człowieka i świata w literaturze, sztuce i filozofii baroku - odwołując się do poznanych utworów literackich i dzieł sztuki, przedstawia postawę człowieka baroku wobec śmierci i przemijania - omawia charakterystyczne motywy barokowej literatury i sztuki oraz ich symbolikę - analizuje język i styl poznanych utworów, wskazując w nim cechy typowe dla epoki i autorów - interpretując wybrane dzieła, zwraca uwagę na cechy stylu barokowego (niepokój, ruch, nieład, niejasność, dysharmonia, zmysłowość itd.) - pisze spójną wypowiedź argumentacyjną syntezykującą wiedzę o epoce - na przykładzie wybranych przez siebie utworów poetyckich i dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura) syntetycznie omawia cechy sztuki baroku - redaguje dłuższą wypowiedź na temat sztuki baroku, wygłasza ją; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne - poprawnie używa terminów: barok, kontreformacja, sztuka iluzjonistyczna, koncept barokowy, marinizm, *manieryzm itp. - czyta ze zrozumieniem tekst eseistyczny, wykorzystując znalezione w nim informacje do pogłębienia wiedzy o sztuce baroku 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie poznanych utworów i dzieł sztuki przedstawia barokowe postrzeganie piękna - porównuje dzieła barokowe i renesansowe (pod względem stylu, filozofii, niesionego przekazu) - przedstawia własne propozycje interpretacji poznanych utworów barokowych, uzasadnia je - *tworzy poetyckie opisy różnych przedmiotów - gromadzi, selekcjonuje, porządkuje i syntetyzuje znalezione samodzielnie informacje; tworzy plan własnej wypowiedzi na zadany temat - wygłasza referat na temat sztuki baroku, dbając o jego poprawną, uporządkowaną kompozycję i o komunikatywną formę przekazu - referat ilustruje prezentacją dzieł sztuki przygotowaną w dostępnym programie komputerowym 	<ul style="list-style-type: none"> - dociera do różnych źródeł informacji na temat sztuki baroku, znajduje przykłady dzieł barokowych i ich opisów (w dostępnej literaturze przedmiotu, a także na stronach internetowych)

Kształcenie językowe i tworzenie wypowiedzi

<p>1. Jak mówić i pisać pięknie oraz przekonująco?</p> <p>Retoryka dawniej i dziś.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest retoryka, wskazując jej antyczne korzenie (*definiuje retorykę) - *przedstawia <i>Retorykę</i> Arystotelesa jako fundamentalne dzieło sztuki retorycznej - analizuje fragment mowy (np. S. Orzechowskiego), wskazując jej charakterystyczne cechy i styl 	<ul style="list-style-type: none"> - szerzej wyjaśnia, czym jest retoryka, określając jej rolę w różnych epokach - *wymienia wybitnych mówców starożytnych i twórców renesansowej retoryki - *charakteryzuje orację i kazanie jako gatunki literackie 	<ul style="list-style-type: none"> - *własnemu tekstowi nadaje cechy stylu retorycznego
---	--	--	--

<p>Znaczenie retoryki w czasach renesansu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - w czytanych tekstach oratorskim rozpoznaje argumenty i określa ich charakter - wymienia najważniejsze cechy stylu retorycznego; odnajduje je w czytanych tekstach; wskazuje środki retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, antyteza, anafora, powtórzenie) i określa ich funkcje - *w czytanych tekstach wskazuje najważniejsze tropy i figury retoryczne - wyjaśnia terminy: styl retoryczny, oracja - wymienia etapy przygotowania mowy zgodne ze sztuką retoryki - wymienia rodzaje argumentów, podając przykłady - podaje najważniejsze tropy (metafora, metonimia, synekdocha) i figury retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, porównanie, elipsa) - rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym - wygłasza samodzielnie przygotowane przemówienie na wskazany temat, *stosując zasady starożytnych retorów - formułuje tezy i argumenty za pomocą odpowiednich konstrukcji składniowych - wygłasza własne przemówienie 	<ul style="list-style-type: none"> - w czytanych fragmentach mowy Orzechowskiego wskazuje tezy; śledzi argumentację - odróżnia argumenty merytoryczne i logiczne od erystycznych - wskazuje charakterystyczne cechy i typowe struktury stylu retorycznego - wymienia środki językowe i stylistyczne służące uwzniośleniu wypowiedzi (np. archaizacja, szyk przestawny, paralelizmy składniowe) - *wyjaśnia pojęcie okresu retorycznego; rozpoznaje go w tekście - opracowuje i wygłasza przemówienie na wskazany temat, dążąc do stosowania zasad retoryki 	
--	---	--	--

<p>2. Styl i stylizacja. Makaronizmy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia stylu i stylizacji – w czytanych fragmentach (np. <i>Pamiętników</i> J. Ch. Paska) rozpoznaje makaronizmy i inne cechy stylu sarmackiego – wyjaśnia terminy: makaronizm, makaronizacja – wskazuje wpływy łaciny na język epoki i wiąże je z modą językową panującą wśród ówczesnej szlachty – wyjaśnia, czym są zapożyczenia językowe, wymienia ich rodzaje – analizując język <i>Pamiętników</i>, wskazuje przykłady zapożyczeń z łaciny – *wskazuje najważniejsze zapożyczenia z różnych języków do polszczyzny – w epokach dawnych i dziś – *analizuje język różnych tekstów pod kątem obecnych w nich zapożyczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy typowe dla języka XVII-wiecznej szlachty; odnajduje je w czytanych utworach – w tekście <i>Pamiętników</i> wskazuje makaronizmy składniowe i fleksyjne – wskazuje źródła i określa rolę zapożyczeń z łaciny i makaronizacji w języku sarmackiej szlachty 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia i ocenia wpływ języka angielskiego na współczesną polszczyznę
<p>3. Wielką czy małą literą? Zawilości ortograficzne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze zasady polskiej ortografii w zakresie pisowni wyrazów wielką i małą literą – potrafi zastosować powyższe zasady, tworząc teksty własne i poprawiając teksty cudze – wymienia kompendia poprawnościowe (słowniki), do których sięga, by rozstrzygnąć wątpliwości ortograficzne – potrafi znaleźć w słowniku ortograficznym określoną zasadę pisowni i zastosować ją w tekście własnym 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia konwencjonalną zasadę polskiej ortografii (*odróżniając ją od innych, np. fonetycznej, morfologicznej lub historycznej) 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia pisownię wielką i małą literą, odwołując się do różnych zasad polskiej ortografii